24-мӗш ҫул тухать. Хакӗ 15 пус.

1941
СЕНТЯБРЬ
11
КӖҪНЕРНИКУН
214 (5929) №

Чӑваш Коммуни

Пӗтӗм тӗнчери пролетарисем, пӗрлешӗр!

ВКП(б) ОБКОМӖПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧӖН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧӖН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧӖН
ХАҪАЧӖ.

Вырӑнти Советсен ӗҫӗсене вӑрҫӑ вӑхӑчӗ хушнӑ пек туса пымалла

Отечественнӑй аслӑ вӑрҫӑ вӑхӑчӗ ӗҫҫынни депутачӗсен районсенчи, хуласенчи тата ялсенчи Совечӗсен ӗҫӗсене те тӗпренех ҫӗнетсе урӑхлатма хушать. Халӗ ӗнтӗ пирӗн Советсем умӗнче мирлӗ самана вӑхӑтӗнчи задачӑсем мар, фронта пулӑшас, тыла ҫирӗплетсе, фашистла Германие ҫӗмӗрсе тӑкма мӗнпур ӗҫҫыннисене, хамӑрӑн мӗнпур вӑйсене, ресурссене мобилизацилес задачӑсем тӑраҫҫӗ. Советсен ӗҫӗнче те мирлӗ самана вӑхӑтӗнчи шухӑш-кӑмӑлсене пӗтермелле, вӗсен ӗҫӗсене Сталин юлташ хӑй радио тӑрӑх тухса каланӑ сӑмахӗнче совет халӑхӗ умне кӑларса тӑратнӑ историллӗ задачӑсене пурнӑҫлассине пӑхӑнтармалла.

Советсем пролетариллӗ диктатурӑн органӗсем пулса тӑнӑ май, вӗсен ӗҫӗнче ӗҫҫыннисене дисциплинӑна, вӑрҫӑ вӑхӑтӗнчи законсене, партипе правительство постановленийӗсене, вырӑнти советсен распоряженийӗсене пӗр сӑмахсӑр пурнӑҫлакан тӑвас ыйтусем пысӑк вырӑн йышӑнаҫҫӗ. Вӑрҫӑ вӑхӑтӗнче партипе правительство постановленийӗсене Советсен пӗр сӑмахсӑр пурнӑҫа кӗртмелле, кашни гражданинах ҫапла тума вӗрентмелле. Халӗ ӗнтӗ Советсен ӗҫӗнче ҫирӗп дисциплина, ҫар дисциплини пулмалла, апла пулсан, партипе правительство постановленийӗсене пурнӑҫа кӗртмен ҫын район территоринче, ялсовет территоринче пӗрре те пулмалла мар.

Сталин юлташ радио тӑрӑх сӑмах тухса каланӑ хыҫҫӑн ӗҫҫынни депутачӗсен Совечӗсем хӑйсен ӗҫӗсене вӑрҫӑ вӑхӑчӗ хушнӑ пек ҫӗнетсе урӑхлатас тӗлӗшпе сахал мар ӗҫлерӗҫ. Ку вӑл республикӑри нумай районсем тата ялсоветсем государство умӗнчи обязательствӑсене тултарассине нихӑҫанхинчен те ӑнӑҫлӑн туса пынинчен, партипе правительствӑн решенийӗсене пурнӑҫлассишӗн Советсем, колхоз правленийӗсем тата кашни ӗҫҫынни ответлӑх туйсси ӳссе пынинчен лайӑх курӑнать. Ҫапла, Ҫӗмӗрле районӗнчи Хутар ялсовечӗн тата унӑн яланлӑх комиссийӗсен ӗҫӗсем нумай лайӑхланчӗҫ. Ялсовет исполкомӗ колхозсен хуҫалӑхлӑ ӗҫӗсене активлӑн хутшӑннипе пӗрлех, кашни ӗҫҫынни государство умӗнчи обязательствӑсене мӗнле тултарнине, партипе правительствӑн постановленийӗсене пурнӑҫланине тӗрӗслесех тӑрать. Ялсовет исполкомӗ укҫа-тенкӗ пухас, государствӑна сӗтҫу, аш-какай тата ытти продуктсем парас плана тултарасси ялсовет территоринче мӗнле тӑнипе тӑтӑшах интересленет, ҫак ӗҫре финанс тата заготовка органӗсене пулӑшать. Ахальтен мар ӗнтӗ ялсоветне кӗрекен колхозсем, колхозниксемпе единоличниксем государство умӗнчи обязательствӑсене ӑнӑҫлӑн тултарса пыраҫҫӗ.

Шӑхасан районӗнчи Атнаш ялсовет исполкомне ялхуҫалӑх, бюджетпа финас комиссийӗсем пысӑк пулӑшу параҫҫӗ. Ялсовечӗ те хӑйӗн ӗҫне яланах комиссисем урлӑ туса пырать, вӗсем пулӑшнипе кашни колхозра ӗҫсем мӗнле тӑнине, кашни хуҫалӑх государство умӗнчи обязательствӑсене мӗнле тултарнине ялсовет исполкомӗ пӗлсе тӑрать. Хуҫалӑхлӑ ӗҫсенче мӗнле участок кая юлнине пӗлсе тӑнипе, ялсовечӗ актива ҫав ҫитменлӗхсене хӑвӑрт пӗтерме мобилизацилет. Атнаш ялсоветне кӗрекен колхозсем тата колхозниксем ялхуҫалӑх ӗҫӗсене ӑнӑҫлӑн туса пыраҫҫӗ, государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултараҫҫӗ.

Ялсовечӗсем ӗҫҫыннисене оборона ӗҫне вӗрентес тӗлӗшпе те пысӑк ӗҫсем тӑваҫҫӗ. Отечественнӑй вӑрҫӑ кунӗсенче оборонӑн яланлӑх комиссисем лайӑх ӗҫлеме тытӑнчӗҫ. Канаш районӗнчи Сухайкасси ялсовечӗн оборона комиссийӗ халӑха ҫар ӗҫне вӗрентес тӗлӗшпе куллен ӗҫлет. Ялсоветӗнче ПВХО значкисчӗсем 16 ҫын, ГСО значкисчӗсем 16 ҫын, ПВХО инструкторӗсем 20 ҫын вӗрентсе хатӗрленӗ. Ялсоветне кӗрекен тӑватӑ колхозӗнче те самозащита групписем тунӑ. Ҫакӑн пек ялсовечӗсем тата комиссисем республикӑра вуншарӑн шутланаҫҫӗ. Вӗсен примерӗсем тӑрӑх хуласенче, уйрӑмӑнах ялсенче пурӑнакан ҫынсене ҫар ӗҫне, чи малтан ПВХО ӗҫне вӗрентессине массӑллӑн сарса ямалла. Ӗҫҫыннисене ҫар ӗҫне вӗрентесси, СССР Совнаркомӗ ӗҫҫыннисене ПВХО ӗҫне обязательнӑй йӗркепе вӗрентесси ҫинчен йышӑннӑ постановление пурнӑҫа кӗртесси ӗҫҫынни депутачӗсен район тата ял Совечӗсен хисеплӗ задачи пулмалла.

Ӗҫҫынни депутачӗсен райсовечӗсемпе ялсовечӗсен ӗҫӗ нумай енлӗ. Вӗсен фронта мобилизациленисен ҫемьисемшӗн тӑрӑшмалла, вырӑнти ресурссемпе усӑ курас, вырӑнти промышленноҫа аталантарас ӗҫре пуҫарулӑх кӑтартмалла, фронта каякансене ӑсатассине лайӑх организацилемелле, оборона фондне тӑвас ӗҫе ертсе пымалла. Вырӑнти юханшывсенче, кӳлӗсенче пулӑ ӗрчетес, столовӑйсем, предприятисем ҫумӗнче подсобнӑй хуҫалӑхсем организацилес, сӑмахран, сыснасем ӗрчетес, вӑрманти ҫырласене, панулмисене, кӑмпасене пуҫтарса продовольстви базисем тӑвас ӗҫе вырӑнти Советсен пуҫармалла та ӗнтӗ. Вӑрҫа вӑхӑтӗнче хамӑрӑн шалти резервсемпе, ресурссемпе туллин усӑ курмалла тӑвасси вырӑнти Советсен ӗҫӗнче питӗ пысӑк вырӑнта тӑрать. Кунта пуҫарнӑ ӗҫе вӗҫне ҫитерессишӗн вӑйхала шеллемесӗр кӗрешни кӑна кирлӗ.

Советсен ӗҫне вӑрҫӑ вӑхӑчӗ хушнӑ пек ҫӗнетсе урӑхлатас пулсан, вӗсен ӗҫне актива анлӑн хутшӑнтармалла, яланлӑх комиссисен ӗҫне вӑйлатмалла. Оборона, культурӑпа ҫутӗҫ, финанспа бюджет тата ытти комиссисен мӗнпур членӗсене Советсен исполкомӗсене кулленхи ӗҫре пулӑшакан тумалла, вӗсем пулӑшнипе ӗҫҫыннисене хуҫалӑхлӑ ӗҫсене ӑнӑҫлӑн тума, государство умӗнчи обязательствӑсене срокчен тултарма, ҫар ӗҫне вӗренме мобилизацилемелле. Анчах та халӗ пирӗн Советсенче нимӗн туман комиссисем те пур-ха. Ҫапла пулин те, райсовет тата ялсовет исполкомӗсем ҫав комиссисене ертсе пырассине лайӑхлатас, вӗсене Советсен исполкомӗсене активлӑ пулӑшакан тӑвас тӗлӗшпе сахал ӗҫлеҫҫӗ.

Советсен ӗҫҫыннисен патриотла движенине малашне тата ытларах аталантарса пымалла, предприятисенче, колхозсенче ӗҫ дисциплинине ҫирӗплетессишӗн, стахановла тата двухсотниксен движенине сарассишӗн кӗрешмелле, Хӗрлӗ Ҫара пулӑшассине пур майсемпе те вӑйлатса пымалла.

Хуласенче, ялсенче, поселоксенче революциллӗ йӗркеллӗх тӑвасси те Советсен ӗҫӗ пулса тӑрать. Складсене, чугунҫул станцисене, предприятисене, колхозсен пурлӑхне, кӗперсене сыхлассине большевикла организацилемелле. Ҫак ӗҫе кашни предприяти, организаци тата колхоз мӗнле йӗркеленине тӗрӗслесех тӑмалла, государство пурлӑхӗсене сыхласси ҫине тимсӗр пӑхакансене ответ тыттармалла. Спекулянтсене, суя хыпар саракансене, паникерсене—тыла дезорганизацилекенсене хирӗҫ кӗрешесси те пролетариллӗ диктатурӑн органӗсен — Советсен ӗҫех пулса тӑнине те яланах асра тытмалла.

Тӑшман усал та чее. Вӑл хӑйӗн юнлӑ ӗҫӗн планне пурнӑҫа кӗртес шутпа нимӗнле усал ӗҫрен те йӗрӗнмест. Ҫавӑнпа та Советсен ӗҫӗнче революциллӗ сыхӑлӑха, государствӑн тата ҫар вӑрттӑнлӑхне сыхлассине куллен вӑйлатса пымалла, Советсен хуҫалӑхӗнче большевикла йӗркелӗх пулмалла.

Советсен ӗҫне вӑрҫӑ вӑхӑчӗ хушнӑ пек урӑхлатса ҫӗнетсе Хӗрлӗ Ҫара пулӑшассине вӑйлатар, тыла ытларах ҫирӗплетер, ҫапла тунипе фашистла Германие ҫӗмӗрсе тӑкассине васкатар.

Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене хӗллехи тумтирсем хатӗрлесе парар!

Ленин ячӗпе тӑракан фабрикӑри митинг

Германи фашизмне ҫӗнтерме Хӗрлӗ Ҫара мӗн кирлӗ, ҫавна совет халӑхӗ йӑлтах туса парать. Пирӗн ҫӗршыври ӗҫҫыннисем Хӗрлӗ Ҫар боецӗсемпе командирӗсем тата политработникӗсем валли пиншер парнесем ярса параҫҫӗ. Ҫав парнесен хисепӗнче боецсем валли яракан ӑшӑ тумтирсем нумай.

Хӗрлӗ Ҫар валли пирӗн ҫӗршыври кашни ӗҫҫынни хӑйӗн юлашки вӑйне, юлашки япалине пама хатӗр. Мӗншӗн тесен, пирӗн совет халӑхӗн малашлӑхӗ Хӗрлӗ Ҫар тӑвакан ҫӗнтерӳсенчен килет.

Ӗнер, сентябрӗн 10-мӗшӗнче, Шупашкарти Ленин ячӗпе тӑракан фабрикӑри рабочисен, инженерсемпе техниксен тата служащисен митингӗ пулса иртрӗ. Вӑл митингра пӗр ыйту — Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли ӑшӑ тумтирсем хатӗрлесе парас ыйтӑва сӳтсе-яврӗҫ.

Митинга фабрика директорӗ Бучельникова юлташ уҫрӗ. Унтан вӑл Шупашкар хулинчи комисси членне И. Петров юлташа сӑмах пачӗ. Петров юлташ, пирӗн мухтавлӑ Хӗрлӗ Ҫарӑн паттӑрла ҫапӑҫӑвӗ ҫинчен каласа, фашизма ҫӗнтерес ҫӗрте Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене пур енӗпе те пулӑшса пыма чӗнчӗ. Петров юлташ Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисем Хӗрлӗ Ҫара валли ӑшӑ тумтирсем хатӗрлесе парас движени вӑйлӑн сарӑлса пыни ҫинчен каласа пачӗ.

— Пирӗн коллектив, — тет фабрика директорӗ Бучильникова юлташ, — Хӗрлӗ Ҫара мӗн кирлине туса пама яланах хатӗр. Мӗншӗн тесен пирӗн малашлӑхпа телейлӗх ирсӗр фашизма ҫӗмӗрсе тӑкса ӑна йӑлтах пӗтерсе хунинчен килет. Ҫав ҫӗнтерӗве тӑваканӗ пирӗн Хӗрлӗ Ҫар пулса тӑрать. Ленин ячӗпе тӑракан фабрикӑн коллективӗ, яланхи пекех, ку расра та, Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисен чӗнӗвне пӗр кӑмӑллӑ пулса йышӑнчӗ, вӑл хӗллене хатӗрленнӗ май, Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли ӑшӑ тумтирсем хатӗрлеме тытӑнчӗ. Эпӗ хам ӑшӑ костюм хатӗрлесе паратӑп.

Фабрикӑри стахановка Раева юлташ сӑмах илет. Вӑл совет халӑхӗ хӑйӗн ҫарне чӗререн юратса тӑни ҫинчен каласа, красноармеецсем валли полушубка тата ҫӑм алшиш хатӗрлесе пама пулчӗ.

— Пирӗн Хӗрлӗ Ҫар этемлӗхӗн чи усал тӑшманне хирӗҫ паттӑррӑн ҫапӑҫать, Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем хӑйсен пурнӑҫне шеллемесӗр тӑван ҫӗршывӑн кашни пусӑмӗшӗн хӑюллӑн ҫапӑҫаҫҫӗ. Хӗл ҫывхарса килет. Пирӗн боецсене валли ӑшӑ тумтирсем кирлӗ. Эпӗ боецсене валли ватка хурса ҫӗленӗ брюки хатӗрлесе паратӑп.

— Манӑн шӑллӑм Хӗрлӗ Ҫар ретӗнче фашизма хирӗҫ ҫапӑҫать. Пирӗншӗн кашни боец тӑван шӑллӑм пулса тӑрать. Пирӗн вӗсене пулӑшмалла, тет Рукавишникова юлташ. Вӑл та фронтри боецсене валли ӑшӑ тумтирсем хатӗрлесе пама пулчӗ.

Унтан Нагасов юлташ сӑмах илчӗ. Унӑн кашни сӑмахӗ чӗрене пырса тивет, вӑл пирӗн Хӗрлӗ Ҫар Германи фашизмӗн пысӑк вӑйне хирӗҫ тӑрса паттӑррӑн ҫапӑҫни ҫинчен каларӗ.

Ҫавӑн пек хӑватлӑ вӑйа хирӗҫ тӑрса ҫӗнтерӳсем туса ҫапӑҫакан ҫар халиччен этем историйӗнче пулман. Хӗрлӗ Ҫар тӑвакан ҫӗнтерӳсене истори ӗмӗрне те манас ҫук. Халӑх хӑйӗн ҫарне чӗререн юратать, ҫӗнтерӳ тума ырӑ сывлӑх сунать. Халӑх хӑйӗн ҫарне хӗрӳллӗн юратни пирӗн боецсене ҫӗнӗ ҫӗнтерӳсем тума хавхалантарать. Эпӗ тӑван Хӗрлӗ Ҫарӑн боецӗсене валли ӑшӑ кӗпе хатӗрлесе паратӑп. Эпӗ паракан ӑшӑ кӗпе мухтавлӑ боецӑн чӗрине ӑшӑттӑр, ҫав вӗри чӗреллӗ боец ирсӗр фашизма ҫӗмӗрсе тӑктӑр.

Кузнецова, Горелова, Казачкова, Долгорукова тата ытти юлташсем те Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли ӑшӑ тумтирсем пама пулчӗҫ.

Митингра пулнисем пурте пӗр кӑмӑллӑ пулса республикӑри мӗнпур ӗҫҫыннисене чӗнсе ҫырнӑ ҫырӑва йышӑнчӗҫ. Фабрика коллективӗ республикӑри ӗҫҫыннисене ҫак государствӑшӑн питӗ те пысӑк ӗҫе активлӑн хутшӑнма чӗнет.

— Эпир мирлӗ саманара ӗҫлесе пурӑнаттӑмӑр. Анчах ӑсран тухнӑ Гитлер хӑйӗн пӗтӗм тискер тата хура вӑйне пирӗн юратнӑ тӑван ҫӗршыв ҫине илсе килсе пирӗн ҫӗршыва вӑрҫа сӗтӗрсе кӗчӗ. Совет халӑхӗ фашизма хирӗҫ отечественнӑй вӑрҫа ҫӗкленсе тухрӗ. Халӑх хӑйӗн ҫарӗпе пӗрле пулса фашизма ҫӗмӗрсе тӑкӗ. Германи фашизмне ҫӗнтерсе ҫӗр пичӗ ҫинчен шӑлса пӑрахӗ. Эпир Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене валли ӑшӑ тумтирсем хатӗрлесе пама тытӑнтӑмӑр. Ҫак ӗҫе республикӑри мӗнпур ӗҫҫыннисене активлӑн хутшӑнма чӗнетӗпӗр, тенӗ митингра йышӑннӑ резолюцире.

Фабрика директорӗ парнесене пухса Действующи Хӗрлӗ Ҫара ӑсатма ятарласа комисси уйӑрма сӗнчӗ. Митингра пулнисем комиссире ӗҫлеме фабрикӑри виҫӗ стахановкӑна уйӑрчӗҫ.

Митинг хупӑнчӗ. Фабрикӑри работницӑсемпе рабочисем, инженерсемпе техниксем тата служащисем фашизма хирӗҫ хӑюллӑн тата паттӑррӑн ҫапӑҫакан мухтавлӑ Хӗрлӗ Ҫар боецӗсемпе командирӗсене тата политработникӗсене, пирӗн тӑван ҫӗршыва ирсӗр фашизмран ҫӑлса хӑварас тӗлӗшпе ҫӗнтерӳсем патне илсе пыракан аслӑ Сталина саламласа сывлӑх сунчӗҫ.

ЧӐВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ ӖҪҪЫННИСЕНЕ ПУРНЕ ТЕ

Юлташсем!

Юнлӑ Гитлер, ҫӑмӑл ҫӗнтерӳсем тума хӑнӑхнӑскер, пирӗн ҫӗршыв ҫине ултавлӑн килсе тапӑнчӗ. Эпир мирлӗ ӗҫре, социализмлӑ ҫӗнӗ общество тунӑ ҫӗрте ӗҫлеттӗмӗр. Фашистла ҫынҫиенсем пире вӑрҫа туртса кӗртрӗҫ.

Гитлер совет халӑхне чура туса хума, пирӗн ҫӗршывӑн аслӑ пуянлӑхӗсене тытса илме, Совет Союзӗн вӗҫӗ-хӗррисӗр анлӑ ҫӗрӗсене тытса илме шут тытрӗ.

Гитлерӑн ӑссӑр планӗсем нихӑҫан та пурнӑҫа кӗреймӗҫ!

Мӗнпур совет халӑхӗ хӑйӗн юратнӑ ҫулпуҫӗ Сталин юлташ чӗннипе хӑйӗн социализмлӑ тӑван ҫӗршывне, чыслӑхӗпе ирӗклӗхне хӳтлеме ҫӗкленчӗ.

Ҫурҫӗрти Пӑрлӑ океанран пуҫласа Хура тинӗс патне ҫити тӑсӑлакан гигантла фронтра виҫҫӗмӗш уйӑх ӗнтӗ пирӗн Хӗрлӗ Ҫар нимӗҫсен вӑйлӑн хӗспӑшаланнӑ, урса кайнӑ фашистла йыткӗтӗвӗсене хирӗҫ пирӗн Хӗрлӗ Ҫар халиччен тӗнче илтмен паттӑрлӑхпа, хӑюллӑхпа ҫапӑҫать.

Хӗрлӗ Ҫарӑн вӑйӗсем тата унӑн тӑшмана хирӗҫ тӑракан хӑвачӗсем кунран-кун ӳссе пыраҫҫӗ.

Гитлер ҫарӗ питӗ пысӑк ҫухатусем тӳсет. Гитлер ҫарӗ килнӗ ҫулйӗр нимӗҫ салтакӗсен виллисемпе витӗннӗ. Фашистсен ҫынсемпе материальнӑй ресурсӗсем пӗтсе пыраҫҫӗ. Анчах тӑшман вӑйлӑ-ха, вӑл ҫӗнӗ вӑйсем хӑваласа килсе пырать. Юн ӗҫсе урса кайнӑ фашистла ирсӗрсем хӑйсем вилес умӗн татах та тискертерех ӗҫсем тума пӑхӗҫ.

Юнлӑ Гитлер, Европӑра нумай халӑхсене тата хӑйӗн нимӗҫ халӑхне те чура туса хунӑскер, хӑйӗн салтакӗсене те хӗрхенмест. Ывӑр аманнисене, малашнехи ҫапӑҫусем валли юрӑхсӑр пулса тӑнӑ ҫынсене ҫапӑҫу хирӗнчен илсе тухмалла мар тесе, вӗсене вилнисемпе пӗрлех ҫӗре чавса пытарма приказ панӑ.

Европа выҫӑ хӗл умӗнче тӑрать. Гитлерла бандитсем, ССР Союзне хирӗҫ «ҫиҫӗмле вӑрҫа» туса пырас ӗҫре арканса кайнӑскерсем, Хӗвелтухӑҫ фронтӗнче хӗллехи кампанине хатӗрленме тытӑнчӗҫ. Германи влаҫӗсем халӗ Хӗвелтухӑҫ фронтне яма Румынипе, Польшӑра, Югославире тата оккупациленӗ ытти ҫӗршывсенче полушубкӑсем массӑллӑн тыта-тыта илес ӗҫе туса пыраҫҫӗ. Мӗнпур этемлӗх, пирӗн халӑх фашистла ирсӗрсене вӗсем тунӑ мӗнпур тискер ӗҫсемшӗн нихӑҫан та каҫармӗ. Фашистла ҫынҫиенсем мӗн чухлӗ тискертерех ӗҫсем тӑваҫҫӗ, совет халӑхӗн патриотла курайманлӑхӗ, хаярлӑхӗ, унӑн тӑшмана тавӑрас туйӑмӗ ҫавӑн чухлӗ ытларах ӳсӗ, фашистла ирсӗрсене пӗтерсе тӑкас хаярлӑхӗ татах та ытларах ӳсӗ. Юншӑн—юн! Вилӗмшӗн—вилӗм!

Фашизма хирӗҫ кӗрешекен халӑхсен пӗрлӗхлӗ фрончӗн вӑйӗсем ӳсеҫҫӗ тата тӗреклене ҫҫӗ. Тӗнчере малта пыракан хӗрарӑмсем—Америкӑри, Великобританири, Чехословакири, Югославири, Францири, Польшӑри тата ытти ҫӗршывсенчи хӗрарӑмсем Совет Союзӗнчи хӗрарӑмсен митингӗ—юнлӑ гитлеризма хирӗҫ кӗрешме пӗрлӗхлӗ фронт тӑвасси ҫинчен чӗнсе калани ҫине хавхалануллӑн ответлерӗҫ. Малта пыракан мӗнпур этемлӗх пӗр ӗмӗтпе, пӗр туйӑмпа пурӑнать—фашизма пӗтерсе тӑкмалла!

Пӗтӗм ҫӗршыв, мӗнпур совет халӑхӗ фашизма ҫапса аркатма хӑйӗн мӗнпур вӑйне пухать.

Пирӗн Хӗрлӗ Ҫар тӑшмана хирӗҫ геройла хастарлӑхпа тӑрса ҫапӑҫать. Ун кӗрешӗвне мӗнпур этемлӗх сӑнаса тӑрать. Совет войскисен паттӑрлӑхӗнчен мӗнпур тӗнче тӗлӗнсе савӑнать.

Фронтпа тыл пирӗн хурҫӑ пек ҫирӗп пӗрлӗхпе ҫыхӑнса тӑраҫҫӗ. Халӑх хӑйӗн паттӑр воинӗсемпе таччӑн ҫыхӑннӑ. Кашни патриот фронта ҫирӗплетес ӗмӗтпе ҫунать. Совет халӑхӗ хӑйӗн Хӗрлӗ Ҫарне хӗрӳллӗн юратать, уншӑн вӑл амӑшӗ хӑйӗн юратнӑ ачишӗн тӑрӑшнӑ пекех тӑрӑшать. Пирӗншӗн кашни боецӑн пурнӑҫӗ хаклӑ.

Эпир, Ленин ячӗпе тӑракан ҫӗвӗ ҫӗлекен фабрикӑри рабочисем, работницӑсем, служащисемпе инженерно-технически работниксем, Сталин юлташ Хӗрлӗ Ҫара пур майсемпе те пулӑшма чӗнсе каланине ответлесе, паттӑр Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли ӑшӑ тумтирсем яма пурте пӗр кӑмӑллӑн пулса йышӑнтӑмӑр.

Раева работница—полушубок, алшишпе носки ярса парать; Улейчик мастер—алшиш, носки, ӑшӑ портянка; Горелова стахановка—ҫӑматӑ; Бучельникова—ӑшӑ костюм; Гвоздева—ӑшӑ костюм; Рукавишникова—ҫӑматӑ; Христофорова—ваттӑ хурса ҫӗленӗ фуфайка; Нагасов—ӑшӑ кӗпе; Маркова—ӑшӑ брюкипе алшиш; Кузнецова—ӑшӑ брюкипе шарӑх; Долгорукова—ӑшӑ брюкипе шарӑх; Казачкова—ҫӗнӗ ҫӑматӑ ярса параҫҫӗ.

Чӑваш республикинчи мӗнпур ӗҫҫыннисене эпир, тӑшмана—пирӗн ҫӗршыв ҫине, пирӗн пурнӑҫ ҫине тапӑнса кӗнӗ тӑшмана хӑвӑртрах ҫӗнтерес тесе, фронта вӑйлӑнрах пулӑшма, пирӗн боецсемшӗн ытларах тӑрӑшма чӗнетпӗр. Ҫакӑ вӑл пирӗн боецсене паттӑрла ҫапӑҫура татах та ытларах хавхалантарӗ.

Эпир ырӑ пурӑнасси тӑшмана ҫӗнтернинчен килет. Апла пулсан хамӑрӑн фронта мӗн кирлине пурне те парар, пирӗн Хӗрлӗ Ҫар нимӗн ҫитменнине те ан туйтӑр, ӑна ӑшӑ тумтир парса тумлантарар, урана тӑхӑнмаллисем ӑшӑ пулччӑр. Хамӑрӑн тӑван ҫӗршывӑн кашни хӗрӳллӗ патриочӗ пӗр шухӑшпа пурӑнма тивӗҫ—фронта валли, тӑшмана хӑвӑртрах ҫапса аркатас ӗҫ валли вӑл мӗн кирлине пурне те тунӑ-и? Хамӑрӑн Хӗрлӗ Ҫар валли ӑшӑ япаласем, ӑшӑ тумтирсемпе урана тӑхӑнмаллисем пухас ӗҫе государствӑн чи пысӑк ӗҫӗ вырӑнне хурса туса пырар.

Тӑван ҫӗршыва хӳтлеме нумай миллионлӑ совет халӑхӗ ҫӗкленчӗ. Халӑх ополченинче тӑракан ҫӗршер пин ҫынсем, партизансен пиншер отрячӗсем Хӗрлӗ Ҫарпа пӗрле тӑрса фашистсен йыткӗтӗвӗсене ҫапа-ҫапа аркатса параҫҫӗ. Пирӗн фронта пулӑшу парас задачӑсем пысӑккӑн ӳсрӗҫ.

Сивӗ кунсем ҫывхарса килеҫҫӗ. Боецсене ӑшӑ япаласем, полушубоксем, ҫӗлӗксем, ҫӑматӑсем, ҫӑм носкисем, алшишсем, ӑшӑ ҫипуҫсем парса тумлантарар.

Пурте фронта валли, урса кайнӑ тӑшмана татӑклӑнах ҫӗнтерес ӗҫ валли!

Митинг хушнипе:

А. Бучельникова—Ленин ячӗпе тӑракан фабрикӑн директорӗ; **Л. Гвоздева**—плановик; **М. Горелова**—стахановка; **М. Улейчик**—закройнӑй цех заведующийӗ; **О. Рукавишникова** — стахановка; **М. Христофорова**—комсомол организацин секретарӗ, стахановка; **Ф. Нагасов**—мастер-стахановец; **А. Раева** — закройщица; **Н. Маркова**—стахановка; **П. Кузнецова**—красильщица; **А. Долгорукова**—закройщица; **Н. Казачкова**—закройщица.

Ҫӗршыв оборонин хӑватлӑ фондне тӑватпӑр

Чӑваш республикинчи ӗҫҫыннисем социализмлӑ тӑван ҫӗршыв оборонин хӑватлӑ фондне тӑвас ӗҫе куллен кун активлӑн хутшӑнса пыраҫҫӗ. Кашни ӗҫҫынни хӑйӗн чӗререн юратнӑ тӑван ҫӗршывне мӗн вӑй ҫитнӗ таран пулӑшма тӑрӑшать. Хӑй перекетленӗ укҫине, тыррине, хаклӑ япалине, заем облигацийӗсене тӑван ҫӗршыв оборонин хӑватлӑ фондне тунӑ ҫӗре парассине кашни ӗҫҫынни хӑйӗн хисеплӗ ӗҫӗ тесе шутлать.

Комсомольскри (ҫав районах) вӑтам шкулти учительница Ю. Конова юлташ тӑван ҫӗршыв оборонин фондне ҫирӗплетнӗ ҫӗре 6.240 тенкӗлӗх заем облигацийӗсем, Асанкассинчи колхоз членӗсем 10.000 тенкӗлӗх панӑ. «Красный маяк» колхоз членӗсем икӗ гектар ҫинчи тырра, икӗ сысна, «Интернационал» колхоз членӗсем—1.425 литр сӗт панӑ.

Сӗнтӗр районӗнчи «Родина» колхоз членӗсем оборона фондне 150 литр сӗт, 150 штука ҫӑмарта, 15 килограмм пыл панӑ. Халӗ колхозниксем оборона фончӗ валли пиравӑр, ҫӑм, кӗмӗл таврашсем, металсем пухаҫҫӗ. СВБ Чӑваш советӗнче ӗҫлекенсем халӑх хушшинче тӗне хирӗҫле лекцисем туса пухнӑ укҫаран 500 тенкине тӑван ҫӗршыв оборонин фондне ҫирӗплетнӗ ҫӗре пама йышӑннӑ.

Тӑван ҫӗршыва ҫамрӑк патриотсем чӗререн юратаҫҫӗ. Вӗсем, ҫамрӑк патриотсем, хӑйсен тӑван ҫӗршывне пулӑшма пысӑк ӗҫсем тӑваҫҫӗ. Ҫапла, Ядрино ялсоветӗнчи (Етӗрне р.) пионерсемпе шкул ачисем колхозра 224 ӗҫкунӗ ӗҫлесе илнӗ. Ҫак ӗҫкунӗсем ҫине тивекен мӗнпур тупӑша оборона фондне панӑ. Ҫакӑн пекех Шӑхасанти вӑтам шкулти вӗренекенсем те колхозра воскресниксенче ӗҫлесе илнӗ тупӑша пӗтӗмпех оборона фондне панӑ.

Тӑван ҫӗршыва тимӗр-тӑмӑр

ЕЛЧӖК. Патрекелӗнчи пионерсемпе шкул ачисем вӗренӳ ҫулӗ пуҫланиччен колхозра ӗҫлерӗҫ. Ҫавӑнпа пӗрлех фашистла ҫӗлен-калтасене ҫӗмӗрсе тӑкма Хӗрлӗ Ҫара пулӑшрӗҫ. Вӗсем 14 центнер тимӗр-тӑмӑр пухса государствӑна пачӗҫ. Пуҫтарнӑ тимӗр-тӑмӑр татах 15 центнера яхӑн пур, вӗсене ҫак кунсенчех государствӑна леҫсе параҫҫӗ.

П. ПЕТРОВ.

Двухсотниксен йышӗ ӳсет

ИЕПРЕҪ. Колхозсенче двухсотниксен йышӗ ӳссех пырать. «10 лет Октября» колхозри К. Леонтьева, О. Дмитриева, П. Филиппова юлташсем ҫурхи тырӑсене вырнӑ чухне икшер норма тултарса пынӑ. Калинин ячӗпе тӑракан колхозри М. Кужева, Е. Мельдова, К. Семенова, Е. Абрамова, Е. Егорова колхозницӑсем кунне 0,20—0,22 гектар таран алӑпа вырса пуҫтарнӑ. «Заря» колхоз членӗ Герасим Петров юлташ халиччен виҫӗ ҫын ӗҫленӗ ӗҫе пӗр пӗччен ӗлкӗрсе пырать. Вӑл куллен 3 норма тултарать.

«Красный водник» колхоз 273 гектар ҫинче пухса кӗртнӗ тырпула ҫапса пуҫтарнӑ. Калинин ячӗпе тӑракан колхоз 241 гектар, Димитров ячӗпе тӑракан колхоз 186 гектар ҫапса типтерленӗ.

В. ВИШНЕВСКИЙ.

Выльӑх апачӗ хатӗрлеҫҫӗ

** Пушнарти Мичурин ячӗпе тӑракан колхоз (Етӗрне р.) государство умӗнчи обязательствӑсене срокра пурнӑҫлать. Ҫав вӑхӑтрах обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗхсене хӗл каҫарма та лайӑх хатӗрленсе пырать. Колхоз 100 лав ытларах ҫулҫӑллӑ апат, 34 тонна силос хатӗрлерӗ. Халӗ каллех 60 тонна кӗрекен шӑтӑка силос хывма тытӑннӑ.

А. СОЛОВЬЕВ

** Кӑташ колхозӗ (Етӗрне р.) 35 тонна силос хыврӗ. Колхозӑн ытти апатсем те ҫителӗклӗ. Халӗ чӑх-чӗп ферми валли вите тӑваҫҫӗ.

В. ВАСИЛЬЕВ.

** Колхозсенчи комсомолецсем тата союзра тӑман ҫамрӑксем обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх валли кирлӗ таранах сӗтеклӗ апат хатӗрлес тӗлӗшпе ҫине тӑрса тӑрӑшаҫҫӗ. «Комбайн» колхозри (Комсомольски р.) ҫамрӑксем 25 тонна, «Новая жизнь» колхоз—45 тонна, «Мотор» колхоз—20 тонна силос тата 22 лав ҫулҫӑллӑ апат хатӗрлерӗҫ. Колхозсенче силос хывас ӗҫ кашни кунах ӳссе пырать.

Н. ВИНОГРАДОВ.

ЕЛЧӖК. Аслӑ Шӑхаль колхозӗ обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗхсене хӗлкаҫарма лайӑх хатӗрленет. Витесене пурне те юсанӑ. Хӗллехи кунсенче ҫӗрулми пӗҫерме ятарласах кухня тунӑ. Халӗ 25 тонна силос хыврӗҫ. Ҫак кунсенчех тепӗр 30 тонна силос хывма шӑтӑксем хатӗрлерӗҫ.

В. ЕРТМАКОВ.

Фронтри боецсене ӑшӑ тумтирсем парар!

Сентябрӗн 9-мӗшӗнче Канаш хулинчи предприятисемпе учрежденисенчи партипе комсомол организацийӗсен секретарӗсен тата профсоюз комитечӗсен председателӗсен канашлӑвӗ пулса иртрӗ. Канашлура фронтри боецсене ӑшӑ ҫипуҫсем парасси ҫинчен сӳтсе-яврӗҫ.

— Манӑн виҫӗ ывӑл фронтра. Пирӗн хамӑрӑн Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене ӑшӑ тумтирсем парса пулӑшмалла. Эпӗ Хӗрлӗ Ҫар боецӗсене пулӑшма пӗр полушубка паратӑп,—тет «Авангард» артельри пуҫламӗш парторганизаци секретарӗ Степанов юлташ.

Комсомол райкомӗн секретарӗ Кузнецов юлташ Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли пӗр полушубка тата тепӗр мулаххай пама пулчӗ.

Вагонсем юсакан заводри активистсен пухӑвӗнче пулнисем Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли 21 мӑшӑр ҫӑматӑ, 5 полушубка, 7 мулаххай, 9 мӑшӑр ҫӑм перчатка, 13 мӑшӑр ҫӑм чулха, 8 фуфайка, 5 ӑшӑ брюки пама пулнӑ.

Вагонсем юсакан заводра ӗҫлекен рабочисемпе служащисен арӑмӗсем боецсем валли 50 минтер пухса панӑ.

Т. МАЙОРОВ.

Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем патне парне ячӗҫ

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Сентябрӗн 8-мӗшӗнче Кӗҫӗн Ҫӗрпӳелӗнчи «Красный Октябрь» колхозра хӗрачасен пухӑвӗ пулса иртрӗ. Пухура 28 хӗрача пулчӗҫ. Вӗсем пурте пӗр ҫын пек пулса Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли парне яма йышӑнчӗҫ. Ҫавӑнтах сӗтел ҫине 15 сӑмса тутри, 15 катӑк пит ҫумалли супӑнь, 5 мӑшӑр ҫӑм перчатка, 5 мӑшӑр носкичулха, 5 алшӑлли, темиҫе пачка пирус тата табак пырса хучӗҫ. Пухӑннӑ япаласене йӗркелесе ҫыхса посылка турӗҫ. Никифорова доярка Хӗрлӗ Ҫар боецӗсем валли пӗр мӑшӑр ҫӑм перчатка, сӑмса тутри, пит ҫумалли супӑнь пачӗ. Комсомолӑн пуҫламӗш организаци секретарӗ Татьяна Васильева та ҫав япаласенех парнелерӗ.

П. АРХИПОВ,
В. ВИКТОРОВ.

Рационализаторла сӗнӳсем ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстереҫҫӗ

Пирӗн Совет Союзӗнчи ӗҫҫыннисем пур предприятисенче те ӗҫ тухӑҫлӑхне ӳстерсе пыма, таварӑн хӑйне ларакан хакне йӳнетме, материала пур енчен те перекетлесе хӑварса лайӑх пахалӑхлӑ продукци туса кӑларассишӗн кӗрешеҫҫӗ. Ҫав майпа нумай рабочисемпе работницӑсем рационализаторла сӗнӳсем парса ӗҫ тухӑҫлӑхне 2—3 хут ӳстерме пулӑшаҫҫӗ. Акӑ, Ҫӗрпӳри примус горелкисем тӑвакан заводри рабочи-сверловщик В. Хомчик юлташ сверлосене сивӗтмелли тата детальсене фрезеровка тӑвас ӗҫсене хӑвӑртлатмалли майсем шухӑшласа кӑларнӑ. Хомчик юлташӑн ҫак рационализаторла сӗнӗвӗсем ӗҫ тухӑҫлӑхне 1,5—2 хут ӳстереҫҫӗ. Завод дирекцийӗ Хомчик юлташӑн сӗнӗвӗсене пысӑк хапӑл тусах йышӑнчӗ.

Г. ПЕТРОВ.

Ҫӗнӗ витесем лартаҫҫӗ

Кивяхакассинчи «Пионер» колхоз (Вӑрнар р.) обществӑллӑ выльӑх-чӗрлӗх шутне ӳстерсех пырать. Колхозӑн халь 6 ферма. Ҫак фермӑсенчи выльӑхсене хӗл каҫарма кирлӗ таранах витесем пулаҫҫӗ. Строительство бригади хӗрсех витесем тӑвать. Кроликсем валли вите туса пӗтернӗ. Ӗне витине тӑмпа ҫапса тӑваҫҫӗ.

Колхозӑн выльӑх апачӗ те ҫителӗклӗ.

В. МАКСИМОВ.

Совет Информаци Бюровĕнчен

Сентябрĕн 9-мĕшĕнчи каҫхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 9-мĕшĕнче пирĕн войскăсем противника хирĕҫ пĕтĕм фронтра вăйлă ҫапăҫусем туса пынă.

Пирĕн авиаци ҫапăҫу хирĕнче противник войскисене пыра-пыра ҫапнă тата унăн авиацине аэродромĕсенче пĕтере-пĕтере пынă.

Сентябрĕн 7-мĕшĕнче сывлăшри ҫапăҫусенче, зенитнăй артиллерирен пенипе тата противникăн аэродромĕсенче нимĕҫсенне 71 самолет пĕтернĕ. Пирĕн 24 самолет пĕтнĕ.

Сентябрĕн 9-мĕшĕнче кăнтăрла Мускав сывăхĕнче нимĕҫсен икĕ самолет-разведчикне персе ӳкернĕ.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăҫ енче Чижов юлташ командир пулса ертсе пыракан чаҫсем хăвăрт тата хăватлăн пырса ҫапса, нимĕҫ войскисен группине хăваласа янă. Чаусы ялĕ хĕрринче уйрăмăнах хаяр ҫапăҫусем пуҫланса кайнă. Старший лейтенантăн Гремин юлташăн танковăй роти пулăшса пынипе красноармеецсем яла кĕрсе кайнă та, нимĕҫсене флангран пырса ҫапнă. Тăшмана ялтан хăваласа кăларнă, вăл пысăк ҫухатусем тӳссе каялла чакнă. Виҫĕ кун хушши пынă ҫапăҫусенче Чижов полковникăн соединенийĕ нимĕҫ салтакĕсемпе офицерĕсене 2500 ҫынна пĕтерсе тăкнă тата нимĕҫсен 312 салтакне тыткăна илнĕ. Нимĕҫсенчен туртса илнĕ трофейăсем: 11 оруди, 17 миномет, 41 пулемет, 19 автомат, 97 автомашина, 16 мотоцикл, 109 велосипед.

* * *

Хаяр ҫапăҫура танк командирĕ Журук юлташ тĕл персе тивретсе фашистсен 3 танкне пĕтерсе тăкнă. Ҫапăҫу хыҫҫăн, Журук юлташ хăйĕн танкне сборнăй пункта илсе кайнă чух, ун ҫине фашистсен бомбардировщикĕ пикировка тунă. Журук юлташ пулеметран персе нимĕҫсен самолетне хытă сиенленĕ. Тăшман самолечĕ ҫунма пуҫласа лăчакана ӳкнĕ.

* * *

Ҫурҫĕр фронтĕнче пирĕн чаҫсем Пиньгосальм патĕнче противника хăваласа пырса 2 танк, 6 оруди, противотанковăй 6 тупă, боеприпассем тата ытти тĕрлĕ вооружени нумай тытса илнĕ. Ҫав фронтăн тепĕр участокĕнче противникăнне 54 станковăй тата ручной пулемет, тĕрлĕрен калибрлă 6 оруди тата винтовкăсем нумай тытса илнĕ.

* * *

Фронтăн Хĕвеланăҫ енче пирĕн танксен пĕр чаҫĕ противникăн икĕ ротине ҫити, противотанковăй 17 туппине тата 10 минометне пĕтерсе тăкнă. Жаберо местечкишĕн пулса иртнĕ ҫапăҫура пирĕн часть нимĕҫсен 451-мĕш пехотнăй полкĕнчи самокатчиксен ротине ҫĕмĕрсе тăкнă.

* * *

Фронтăн Ҫурҫĕр-Хĕвеланăҫ енче ҫапăҫакан Юкалов юлташăн авиачаҫĕнчи бомбардировщиксем ҫĕрле нимĕҫсен тылри аэродромĕсенчен пĕрин ҫине ăнăҫлăн пырса тапăннă. Капитан Шабанов командир пулса ертсе пыракан пĕрремĕш эшелонăн самолечĕсем цель тĕлне шăп малтан палăртса хунă вăхăтра ҫитнĕ. Тăшман ҫине пăрахнă бомбăсенчен пĕри боеприпассен склачĕ ҫине ӳкнĕ, склад сирпĕнсе кайнă. Ҫак эшелонри самолетсем ҫинчен вут чĕртсе яракан бомбăсем пăрахнипе аэродромăн ҫурҫĕр пайĕнче пысăк пушар пуҫланнă. Ытти эшелонĕсем тăшманăн вăрман хĕрринче ларакан самолечĕсем ҫине бомбăсем пăрахнă, ҫав самолетсем пушар ҫуттинче лайăх курăннă. Противникăн 15 машинине пĕтерсе тăкнă. Пирĕн самолетсем, ним ҫухатусăр, пурте хăйсен базине таврăннă.

* * *

Киев патне пымалли ҫулсем ҫинчи ҫапăҫусенче пирĕн авиаци, артиллери тата пехота нимĕҫсен ҫĕршер танкĕсене пĕтерсе тăкнă. Танксене пĕтерекенсем кашни кулленех фашистсен машинисене ҫунтарса яраҫҫĕ тата взрыв туса аркатаҫҫĕ. Кĕҫĕн лейтенант Шишкин, сержант Ниязов тата Долгушевпа Рубенцов красноармеецсем горючи тултарнă бутылкăсемпе тĕл персе пĕр ҫапăҫура тăшманăн 4 танкне пĕтерсе тăкнă. Фашистсен пĕр танкĕн экипажне пĕтерсе тăкнă хыҫҫăн, красноармеецсем ҫав танк ҫинчи вут-ҫулăма сӳнтерсе лартнă. Танка пирĕн чаҫа илсе пынă.

* * *

Совет хулисене тытса илнĕ гитлерла бандитсене хирĕҫ хăюллă та паттăр партизансем ним шеллемесĕр кĕрешсе пыраҫҫĕ, фашистла влаҫсен мĕнпур мероприятийĕсене арката-арката яраҫҫĕ, Германи ҫарĕн чĕрĕ вăйне вĕлере-вĕлере пĕтереҫҫĕ. Барановичи хулинче август уйăхĕнче тата сентябрь уйăхĕн малтанхи кунĕсенче фашистсен 37 офицерне, хула управленийĕн органĕсенче ĕҫлекен Германи чиновникĕсене 12 ҫынна тата 80 ытла салтака вĕлернĕ. Вилейка хулинче совет патриочĕсем ҫав вăхăт хушшинчех фашистсен офицерĕсемпе салтакĕсене 70 ҫын ытла пĕтерсе тăкнă. Витебскран, Мозыртен, Брестран тата Белоруссин оккупациленĕ ытти нумай хулисенчен те ҫавнашкал сведенисемех килеҫҫĕ. Гитлерла тискер-кайăксене хирĕҫ кĕрешнĕ ҫĕрте Белоруссин патриочĕсем питĕ те простой, ҫав вăхăтрах питĕ те вăйлă хĕҫпăшалпа—вут-кăварпа пĕлсе усă кураҫҫĕ. Белостокра партизансем нимĕҫсен ҫарĕн виҫĕ складне тивретсе ярса пĕтерсе тăкнă, Вилейкăра боеприпассен икĕ складне взрыв туса аркатнă, Брестра продовольстви усракан пысăк склада ҫунтарса янă.

* * *

Отечественнăй вăрҫăн фрончĕсенче совет медицина сестрисем ҫавтери хăюллăхпа паттăрлăх кăтартаҫҫĕ. Ҫак кунсенче Германин 8 истребителĕ совет самолетне сиенленĕ пулнă. Йывăр аманнă летчик Никишин самолета аэродром ҫине антарса лартнă. Летчик самолет кабининчен тухманнине кура, тăшман истребителĕсенчен пулеметпа вăйлăн персе тăнине пăхмасăрах, медицина сестри Людмила Пономарева сиенленнĕ машина патне шуса пынă та, аманнă летчика йăтса тухса хӳтлĕхе илсе кайнă.

Людмила Пономарева ĕҫлекен полевой госпиталь ҫине тепĕр темиҫе кунтан Германин икĕ самолечĕ пырса пенĕ. Ҫунма тытăннă ҫуртра аманнă уллă боец пулнă. Пономарева юлташ, вилĕмрен хăрамасăрах, ҫунакан ҫуртран аманнă красноармеецсене пурне те йăтса тухнă.

* * *

Хăй вăхăтĕнче Германири радио совет авиацине пĕтĕмпех пĕтерсе тăкнă, тесе пĕлтернĕччĕ. Пурне те паллă: совет авиацийĕ нимĕҫсен фашистла войскисене хирĕҫ ҫавăн хыҫҫăн та ăнăҫлăн кĕрешсе пычĕ тата халĕ те ăнăҫлăн кĕрешсе пырать. Суя ăшне йăлтах путса ларнă гитлерла агентсем халĕ тата ҫĕнĕ трюк туртса кăларнă. Хăйĕн тинĕс флочĕ чылаях пĕтнишĕн хăйне мĕнле те пулин лăплантарас тесе, Берлинри радио халĕ: «ССР Союзĕн пĕтĕм тинĕс флотне пĕтернĕ» текен, пуҫран шухăшласа кăларнă питех те ухмахла хыпара сарать. Нимĕҫ суеҫисем чарăнма пĕлмесĕр мухтанни ҫавтери кулăшла япала, радио тăрăх нимĕҫсем панă черетлĕ суяна ĕненекен ҫынсене халĕ Германире хăйĕнче те сахал тупма пулать. Ыйтасчĕ, советăн тинĕс флотне пĕтерсе тăкнă пулсан, нимĕҫсемпе финсен транспорчĕсемпе подводнăй лодкисене кам-ха путарса пырать?

Сентябрĕн 10-мĕшĕнчи ирхи пĕлтерӳ

Сентябрĕн 10-мĕш ыран тенĕ чух ҫĕрле пирĕн войскăсем пĕтĕм фронтра противника хирĕҫ ҫапăҫнă.

* * *

Совет танкисчĕсем нимĕҫсен фашистла войскисене хирĕҫ геройла ҫапăҫаҫҫĕ. Пĕр кун хушшинче—сентябрĕн 7-мĕшĕнче кăна противника хирĕҫ пулса иртнĕ вăйлă ҫапăҫусенче пирĕн танковăй чаҫсем, чылаях туллимар даннăйсем тăрăх, фронтăн мĕнпур участокĕсенче нимĕҫсен танкĕсемпе бронемашинисене ҫĕр ытла, противотанковăй 80 туппипе тĕрлĕрен калибрлă 42 орудине, пулемечĕсемпе миномечĕсене виҫҫĕрĕ яхăн, 560 автомашинине, Германи пехотин 7000 салтакне, кавалерин 3 эскадронне, утлă 300 повозкине, 225 мотоциклне, 415 велосипедне тата 16 радиостанцине пĕтерсе тăкнă.

Танковăй войскăсен боецĕсем, командирĕсем тата политработникĕсем противника хирĕҫ пулакан ҫапăҫусенче хăюллăхпа паттăрлăх кăтартаҫҫĕ. Фронтăн Ҫурҫĕр-хĕвеланăҫ енче нимĕҫсен 40 танкĕ пирĕн чаҫсене атакăлама, Чугунҫул станцине тытса илме тата пирĕн тыла ҫĕмĕрсе кĕме хăтланнă. Противник машинисем станци патне 500 метра сывхарса ҫитсен, Германи колонни ҫине засадăран совет танкисчĕсем хăвăрт та хăватлăн ытканса тухнă. Танксен ҫапăҫăвĕ пуҫланса кайнă. Пĕр сехет хушшинче нимĕҫсем 19 танк ҫухатнă. Ытти машинисем каялла ҫавăрăнса кайнă. Ҫак ҫапăҫура политрук заместителĕ Флегентов юлташ уйрăмах палăрнă. Хăйĕн танкĕ сиенленнĕ пулсан та, Флегентов юлташ орудирен тĕл персе тивретсе тăшманăн икĕ ҫăмăл танкне ҫĕмĕрнĕ. Тепĕр кунне противник, станцине тытса илме тесе, 46 танкран тăракан ҫĕнĕ колонна тата пехота батальонне илсе пынă. Совет танкисчĕсем ҫак атакăна та сирсе янă, тăшмана пысăк ҫухатусем кӳнĕ. Икĕ кун хушши пынă ҫапăҫусенче нимĕҫсенне 40 танк тата 743 салтак пĕтерсе тăкнă.

Тăшмана хирĕҫ пулса иртнĕ ҫапăҫура танкист-лейтенант Лобасов геройзм кăтартса панă. Нимĕҫ машинисен групни патне хăйĕн танкĕпе сывхарса пырса, лейтенант вăйлăн пеме тытăннă. Пуҫланса кайнă ҫапăҫура Лобасов юлташ Германин 8 танкне персе ҫĕмĕрнĕ. Танк командирĕ лейтенант Алексеенко ҫапăҫура пуҫарулăхпа хăюллăха пĕр хутчен мар кăтартса панă. Оборонăн ҫĕнĕ чикки ҫине куҫакан пирĕн чаҫсене хӳтлесе пырасси ҫинчен командованин панă приказа пурнăҫа кĕртсе, Алексеенко юлташ фашистсене хирĕҫ пĕччене пĕр талăк хушши ҫапăҫнă. Ҫак вăхăт хушшинче вăл нимĕҫсен 4 танкне ҫунтарса янă тата салтакĕсемпе офицерĕсене нумай пĕтерсе тăкнă.

Мишустин лейтенантăн танковăй взвочĕ противник тылĕнче геройла рейд тунă. Совет танкисчĕсем ҫĕрле полк штабне аркатса тăкнă, икĕ радиостанци пĕтернĕ, 8 тупăпа 6 миномета таптаса лапчăтнă. Тăшман хăраса ӳкнипе усă курса, пирĕн танксем командовани заданине ăнăҫлăн пурнăҫа кĕртнĕ тата пĕр ҫухату тумасăр хăйсен чаҫне таврăннă.

Слесаренко лейтенантăн йывăр танкĕ В. юханшывĕ урлă хывнă кĕпере сыхласа тăнă. Лайăх вырăн суйласа илсе, экипаж машинăна маскировка тунă. Юханшывăн тепĕр енчи сыранĕнче часах нимĕҫ танкĕсем тата 150 ҫынна яхăн салтаксем килни курăннă. Тăшмана сывăхах килме май парса, совет танкисчĕсем пеме пуҫланă. Нимĕҫсен 6 танкне персе ҫĕмĕрнĕ. Нимĕҫ колоннин юлашкийĕсем каялла тарнă.

* * *

Фронтăн Ҫурҫĕр-Хĕвеланăҫ енче ҫапăҫакан Соболев майорăн артиллеристчĕсем хăюллăхпа геройзмăн образецĕсене кăтартаҫҫĕ. Соболев майорăн чаҫĕнчи артиллеристсем 7 кун хушшинче нимĕҫ салтакĕсене 3 пин ҫын ытла пĕтерсе тăкнă. Нимĕҫсен 43-мĕш пехотнăй полкăн 2-мĕшпе 3-мĕш батальонĕсене, 271-мĕш пехотнăй полкăн 1-мĕш батальонне тата 506-мĕш пехотнăй полкăн 9-мĕш ротине чылай пысăк ҫухату кӳнĕ. Ҫав кунсем хушшинче пирĕн боецсем 15 оруди, 31 миномет, 56 пулемет тата боеприпассем тиенĕ 6 автомашина пĕтерсе тăкнă.

* * *

Оккупациленĕ районсенче Германи ҫарĕ тăвакан калама ҫук тискер ĕҫсем ҫинчен халĕ те нумай сведенисем килсе тăраҫҫĕ. Хĕрлĕ Ҫар каялла туртса илнĕ Ельня хули тавраштĕнчи халăх пурăнакан пунктсене пурне те фашистсем йăлтах юхăнтарса пушатса хăварнă. Хресченсен мĕнпур ҫуртĕсене фашистла мерзавецсем пĕтерсе тăкнă ялсем те пур. Халăхран пĕтĕмпех, юлашки килограмм тырă, кĕпе-тумтир тата ачасен урана тăхăнмаллисем таранах, йăлтах пуҫтарса илнĕ.

Смоленск облаҫĕн оккупациленĕ салисемпе ялĕсенче фашистла ирсĕрсем советăн мирлĕ ҫыннисенчен хаяррăн мăшкăллаҫҫĕ. Починов ялĕ патĕнче телефон линине сиенленĕ пулнă. Яла юлнă старикесене, хĕрарăмсене тата ачасене нимĕҫсем колхоз правленийĕн ҫуртне хăваласа пухнă та, пурне те чĕрĕллех ҫунтарса янă. Ляды ялĕнче тыткăна лекнĕ, ыйтусем ҫине ответлеме килĕшмен виҫĕ красноармееца нимĕҫсем тискеррĕн хĕн-хур кăтартнă. Допрос тунă вăхăтра вĕсене тискер-кайăкла асаплантарнă, унтан вĕсене йывăҫсем ҫумне ҫыхса лартса хĕнеме пуҫланă. Советăн аманнă боецĕсене хĕрхенмине палăртса панăшăн ҫав ялти икĕ ҫынна фашистсем ҫавнашкалах асаплантарнă.

Ельня хулинче ҫиччĕмĕш класра вĕренекен Шура Мармовăн кĕсьинче карандашсем шĕвĕртме чиксе ҫӳренĕ безопаснăй бритвăн лезвине тупнă пулнă, ҫавăншăн ăна персе вĕлернĕ.

Большие Нежоды ялĕнчен икĕ километрта нимĕҫсем темиҫе вуншар хресчене персе вĕлернĕ. Персе вĕлернисем хушшинче—13 ҫулхипе 14 ҫулхи ачасем тата С. В. Худяков старик пур, ҫав старикăн икĕ куҫне те нимĕҫсем тĕксе шăтарнă пулнă. Яла асаплантарса пĕтернĕ хыҫҫăн, ирсĕр фашистсем вырăссен аслă поэчĕн А. С. Пушкинăн портречĕ ҫине винтовкăсемпе пистолетсенчен пеме пуҫланă.

Ханино салинче нимĕҫ офицерĕсен групи ĕҫкĕ-ҫикĕ вечерĕ тунă, унта вырăнти учительницăна сĕтĕрсе пырса, ăна черетпе ирĕксĕрленĕ. Ч. ятлă 16 ҫулхи колхозницăна нимĕҫсен 5 салтакĕ ирĕксĕрленĕ. Токарево тата ун сывăхĕнчи ялсенчен фашистсем мĕнпур хĕрсемпе ҫамрăк хĕрарăмсене пухнă та, вĕсене таҫта илсе кайнă. Вĕсенчен пĕри те ку таринччен киле таврăнман-ха.

* * *

Латыш партизанĕсем фашистсене пысăк ҫухату кӳреҫҫĕ. Вĕсем сыхăнăва пĕтерсе тăкаҫҫĕ, кĕперсене взрыв туса аркатаҫҫĕ, ҫапăҫусенче лăскаса тăкнă хăйсен снаряженине юсама тесе Латви территоринче фашистсем организациленĕ мастерскойсене вут тĕртсе ҫунтараҫҫĕ. Крустпилс тата Даугавпилс районĕнче партизансен отрячĕсем фронта ҫар материалĕсем илсе пырас ĕҫре нимĕҫсем шыв транспорчĕпе тăтăшах усă курнине сиснĕ. Сентябрĕн 2-мĕшĕнче Двина юханшывĕ ҫинчи каравансенчен пĕрин ҫине Мицис юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ тапăннă. Ҫĕрле партизансем лодкăсем ҫине ларса буксирнăй пароход тата икĕ баржа патне ишсе пынă. Караван охранине вĕлерсе пĕтерсе, партизансем баржасемпе парохода тытса илнĕ. Баржасем ҫинче 2000 велосипед тата боеприпассем нумай пулнă. Баржасемпе пароходне шыва путарнă.

Карлсон юлташăн отрячĕ штурмовиксен отрячĕ ҫине тапăннă, ҫав отряд Плявиняс патĕнчи хуторсенче хресченсенчен продовольстви тата хĕллехи тумтирсем туртса илнĕ пулнă. Нимĕҫ штурмовикĕсем, ҫуртра баррикадăсем туса хӳтĕленсе, автоматсенчен пеме пуҫланă. Партизансем чӳречесем витĕр шалалла бензин тултарнă бутылкăсем тата гранатăсем ывăтнă. Ҫуртра пушар тухнă. Фашистла вăрă-хурахсене пĕтерсе тăкнă.

Чугунҫул ҫинчи рабочисенчен организациленĕ, Лацис юлташ ертсе пыракан партизансен отрячĕ ăнăҫлăн кĕрешет. Август уйăхĕнчи 15 кун хушшинче ҫак отряд ҫар грузĕсем турттарса пыракан поездсене темиҫе хутчен те крушени тунă. Лацис юлташăн отрячĕ организациленнĕ кунран пуҫласа ҫичĕ хут, Мицис юлташăн отрячĕ 9 хут, Карлсон юлташăн отрячĕ 12 хут ӳснĕ. Ҫак отрядсенчи боецсем икĕ эрне хушшинче нимĕҫсен салтакĕсемпе офицерĕсене 390 ҫын пĕтерсе тăкнă.

УКЕРЧĔК ҪИНЧЕ: партизансем присяга параҫҫĕ.

Г. Петрусов фотоӳкерчĕкĕ (ТАСС).

Англи пичечĕ Мускаври хĕрарăмсен фашизма хирĕҫле митингĕ ҫинчен

ЛОНДОН, сентябрĕн 8-мĕш. (ТАСС). Англири чылай хаҫатсем курăнмалли вырăнсенче Мускаври хĕрарăмсен фашизма хирĕҫле митингĕ ҫинчен отчетсем пичетлесе кăлараҫҫĕ. «Дейли экспресс» тата «Дейли геральд» хаҫатсем хăйсен отчечĕсенче Гризодубова, Соколовская, Федорова, Караваева, Долорес Ибаррури юлташсен сăмахĕсене тата Англири 38 хĕрарăмăн ответне пичетлесе кăларнă. «Дейли телеграф энд Морнинг пост» тата «Дейли мейл» хаҫатсем те митинг ҫинчен отчетсене курăнмалли вырăнсенче пичетлеҫҫĕ.

Апат-ҫимĕҫе лайăхлатассишĕн кĕрешет

Чебторг апат-ҫимĕҫе лайăхлатас тĕлĕшпе чылай пысăк ĕҫсем туса пырать. Кăҫал ҫуркунне хула тулашĕнче сысна ферми турĕ. Ферма валли шултра йышши сысна амисем туянчĕ. Паянхи куна фермăра 103 сысна ами тата 18 пуҫ ҫамрăккисем шутланса тăраҫҫĕ. Халĕ вĕсене хĕл каҫарма витесем ҫителĕклĕ туса ҫитернĕ. Кунсăр пуҫне Чебторг ĕне ферми турĕ. Ферма валли сăвакан ĕнесем 5 пуҫ туяннă. Фермăсем куллен кунах ӳссе пыраҫҫĕ. Кăҫал кĕркуннерен Чебторг столовăйсене какай пама пуҫлать.

Ҫавнашкалах Чебторг хула валли пахча-ҫимĕҫсем те ҫителĕклĕ хатĕрлеме тăрăшать. Планпа пăхнă тăрăх кăҫалхи ҫул ҫĕрулми 220 тонна, купăста 380 тонна, хăяр 170 тонна помидор 115 тонна, кишĕр тата хĕрлĕ кăшман 90 тонна, панулми 120 тонна, ҫырла 13 тонна хатĕрлемелле. Кусемсĕр пуҫне, 50 тонна кăмпа хатĕрлемелле. Халĕ хăяр, кăмпа, ҫырла хатĕрлесе ҫитернĕ. Ытти пахча-ҫимĕҫсене те хатĕрлеме тытăннă. Продуктсене усрама хранилищĕсем ҫителĕклĕ тунă.

ДАНИЛОВ-ЧАЛДУН.

Заем укҫине тӳлесе татаҫҫĕ

ВĂРНАР. Анаткас Уравăшри Киров ячĕпе тăракан, Чăрăш-Мăратри «11 лет Чувашии», Хирпуҫĕнчи «Победа» колхозсен членĕсем Виҫҫĕмĕш Пятилетка (тăваттăмĕш ҫулхи кăларăм) Заемăн укҫине пĕтĕмĕшпех тӳлесе татрĕҫ.

В. МАКСИМОВ.
Н. СМИРНОВ.

Кăнтăрла тыră выраҫҫĕ, каҫхине авăн ҫапаҫҫĕ

ЕТĔРНЕ. Чурпай колхозăн членĕсем пĕтĕм вăя тырпула уйхиртен хăвăртрах пухса кĕртес ĕҫе хурса ĕҫлеҫҫĕ. Кăнтăрла вĕсем тыră выраҫҫĕ, каҫхине, апатсем ҫинĕ хыҫҫăн, каллех авăн ҫапма тухаҫҫĕ. Пĕрремĕш бригадăран кашни каҫах авăн ҫапма 20 ҫынран кая мар тухаҫҫĕ, вĕсем куллен 8—10 урапа таран авăн ҫапаҫҫĕ. Иккĕмĕш бригада итем ҫине кĕртнĕ кĕлтесене ҫапсах пырать.

М. ЗАХАРОВ.

Улттăмĕш ферма

КАНАШ. («Чăваш Коммуни» корр.). Асхвари «Хĕрлĕ хĕм» колхоз обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕҫре пысăк ӳсĕм туса пырать. Сысна, сурăх, чăх-чĕп фермисем енĕпе выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе государствăна панă плана ытлашшипех тултарнă.

Колхоз обществăллă выльăх-чĕрлĕхрен кашни ҫулах пысăк тупăш илет. Ҫакна шута илсе, ҫак кунсенче улттăмĕш ферма—кролик ферми организацилерĕҫ. Сывăхри колхозран 40 кролик илсе килнĕ.

Воскресник ăнăҫлăн иртрĕ

Сентябрĕн 7-мĕшĕнче республикăри нумай районсенче ҫанталăк ҫумăрлă тăчĕ. Нӳрлĕ ҫанталăка пăхмасăрах, ҫĕршер тата пиншер ĕҫҫыннисем станоксем умне тăчĕҫ, колхоз уйхирĕсене ĕҫлеме тухрĕҫ. Туллимар даннăйсем тăрăх, воскреснике мĕнпурĕ 114.031 ҫын хутшăннă, вĕсенчен 16.570 комсомолец. Вĕсем 77.865 тенкĕ укҫа тата 75.079 ĕҫкунĕ ĕҫлесе илнĕ.

Уйрăмăнах воскресник Хĕрлĕ Чутай, Елчĕк, Вăрмар, Ҫĕмĕрле, Калинински районсенче аван иртрĕ. Хĕрлĕ Чутай районĕнче воскресникре 11944 ҫын пулнă. Вĕсем оборона фончĕ валли 4.837 тенкĕ, 230 центнер тĕштырă, 51,31 центнер ҫĕрулми тата 2,41 центнер пахча-ҫимĕҫ ĕҫлесе илнĕ. Елчĕк районĕнче воскреснике хутшăннă 8.227 ҫын 6.146 ĕҫкунĕ тунă.

Нумай районсенче воскреснике ҫамрăксемпе пĕрле ҫитĕннĕ ҫынсем те тухнă. Пурте вĕсем тăван ҫĕршывăн вăйне тĕреклетес, гитлерла Германие хăвăртрах ҫапса салатас кăмăлпа ĕҫлерĕҫ. Комсомолецсемпе ҫамрăксен иккĕмĕш воскресникĕн итогĕсем совет ҫамрăкĕсем тăван ҫĕршыва, Ленин—Сталин партине юратнине уҫҫăн кăтартса параҫҫĕ.

П. МИХАЙЛОВ.
ВЛКСМ Обкомĕн секретарĕ.

* * *

КОМСОМОЛЬСКОЕ. Ҫамрăксен Пĕтĕм Тĕнчери 27-мĕш кунĕ ячĕпе пулса иртнĕ воскреснике 3.959 ҫын хутшăннă. Вĕсем 2.679 ĕҫкунĕ тата 554 тенкĕ укҫа ĕҫлесе илнĕ. Ĕҫлесе илнĕ ĕҫкунĕсемшĕн тивекен тырăпа укҫана оборона фондне параҫҫĕ. Воскресник пур колхозсенче те организованно иртнĕ. Буденный ячĕпе тăракан колхозра воскреснике 150 ҫын ытла тухнă. Вĕсем 300 ĕҫкунĕ ĕҫлесе илнĕ. Иккĕмĕш бригадăри кĕрхи ҫĕртме тăвакансем нормăна ирттерсе тултарчĕҫ. Сăмахран, П. Тимофеев пĕр ĕҫкунĕ сура тунă. «Двигатель революции» колхозра воскреснике 113 ҫын хутшăннă. Кунта шкул ачисем те йышлăн тухнă. Вĕсем 250 килограмм кăмпа пухнă. «Кзыл Сабанча», Шмидт, Чапаев ячĕпе тăракан колхозсенче 15—20-шер тонна силос хывнă. «Красный Октябрь» колхозри колхозниксем ҫулйĕр ĕҫĕнче ĕҫлесе 20 кубометр чул, 25 кубометр хăйăр туртарнă, 20 кубометр ҫĕр чавнă.

Райцентрти служащисенчен 25 ҫын «Янга Турмыш», 33 ҫын «Большевик» колхозсене ĕҫлеме тухнă. «Большевик» колхозра тулă вырнă. Степанова учительница 8 сехет хушшинче 170 кĕлте вырчĕ. Пурлушкинăпа Гнедина юлташсем 105-шер кĕлте вырчĕҫ. «Янга Турмыш» колхозра ĕҫлекенсем пăрҫа ҫулнă. Вĕсем 35 ĕҫкунĕ тунă. Мочалов, Беляева, Волкова т. ытти юлташсем те пăрҫа ҫулнă ҫĕрте пысăк хастарлăхпа ĕҫлерĕҫ.

П. АРХИПОВ.
В. ВИКТОРОВ.

* * *

ҪĔРПУ. Районĕпе воскреснике 2.413 ҫын хутшăннă. Вĕсенчен 422 комсомолеп пулнă. Пурĕ 2.425 тенкĕ укҫа, 1.969 ĕҫкунĕ ĕҫлесе илсе оборона фондне панă. Уйрăмăнах профшкола хастарлăн ĕҫлерĕ. Унти 24 комсомолец тата союзра тăман 56 ҫамрăк 2.256 тенкĕлĕх ĕҫленĕ. «Липсер» колхозра 150 ҫын 148 ĕҫкунĕ тунă. Примус горелкисем тăвакан заводри 33 ҫын 141 тенкĕ, педучилищĕри 450 ҫын колхозсенче ĕҫлесе 400 ĕҫкунĕ тунă.

А. ВАСИЛЬЕВ.
ВЛКСМ райкомĕн секретарĕ.

* * *

СОВЕТСКОЕ. Сентябрĕн 7-мĕшĕнче Ҫамрăксен Пĕтĕм Тĕнчери кунĕ ячĕпе иртнернĕ воскреснике районри ҫамрăксем йышлăн хутшăнчĕҫ. Колхозсенчи комсомолецсемпе ҫамрăксем 3.000 ҫын пурĕ 2.800 ĕҫкунĕ турĕҫ. Воскресникре ĕҫлесе тунă ĕҫкунĕсене пĕтĕмпех ҫĕршыв оборонин фондне панă.

Якимкассинче воскреснике 319 ҫын хутшăнса ĕҫленĕ. Ҫатракассинче, Анаткасра, Николаевскинче, Мăн Ямашра, Мăн Чурашра воскресник пысăк активлăхпа иртнĕ.

Е. ЧУГУНОВА.

* * *

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Комсомолецсемпе ҫамрăксен сентябрĕн 7-мĕшĕнчи воскресникĕ нихăҫанхинчен те организованно иртрĕ. Августăн 17-мĕшĕнчи воскресникре 5 пин ҫынна яхăн пулнă пулсан, сентябрĕн 7-мĕшĕнчи воскресникре 9 пин ҫынна яхăн хутшăннă. Воскресникре комсомолецсемпе ҫамрăксем кăна мар, колхозниксемпе служащисем те нумай пулнă.

И. ХАТАЕВСКИЙ.

* * *

КАНАШ. Ҫамрăксен Пĕтĕм Тĕнчери кунĕ ячĕпе пулнă воскресникре комсомолецсемпе союзра тăман ҫамрăксем тата ытти ĕҫҫыннисем те нумайăн хутшăнчĕҫ. Чугунҫул ҫинчи нумай рабочисем икĕ километра яхăн линине ремонт тунă, 15 вагон пушатнă. Нумайĕшĕ костыльсем, крестовинăсем тата рельсăсене тытăнтармалли ытти япаласене ремонт тунă ҫĕрте ĕҫленĕ. Путеецсен коллективĕ оборона фондне 1.064 тенкĕ пачĕ.

Нумай предприятисенче яланхи пекех ĕҫлерĕҫ. «Швейник» артельрен комсомолецсемпе ҫамрăксем воскресникне 86 ҫын хутшăннă. Вĕсенчен чылайĕшĕ нормăна ирттерсе тултарнă. Аш-какай комбинатĕнчи вунă ҫамрăк 120 тенкĕлĕх, Сталин ячĕпе тăракан артельри 7 ҫамрăк 140 тенкĕлĕх ĕҫлесе оборна фондне пачĕҫ.

Районри учрежденисенчи служащисем чугунҫул ҫинче, заводсемпе ытти предприятисенче ĕҫлерĕҫ.

Т. МАЙОРОВ.

* * *

ВĂРНАР. Комсомолецсемпе союзра тăман ҫамрăксен иккĕмĕш воскресникне пур колхозниксем те активлăн хутшăнса ĕҫлерĕҫ. «Пионер» колхозра воскреснике 177 ҫын тухнă, вĕсем пурĕ 180 ĕҫкунĕ тунă.

Каганович ячĕпе тăракан колхоз членĕсем воскреснике хутшăнса 100 ĕҫкунĕ тунă.

Пинер вăрман пунктĕнчи рабочисемпе служащисем хальхинпе виҫҫĕмĕш воскресник туса ирттерчĕҫ. Сентябрĕн 7-мĕшĕнчи воскрасникре вĕсем 345 тенкĕлĕх ĕҫленĕ. Воскресникре ĕҫлесе илнĕ тупăша пĕтĕмпех оборона фондне панă.

В. МАКСИМОВ.

Студентсем колхозсене пулăшаҫҫĕ

КАНАШ. («Чăваш Коммуни» корр.). Пысăк хастарлăхпа ĕҫлеҫҫĕ Асхвари «Хĕрлĕ хĕм» колхозра. Кĕрхи тырăсене вăхăтра вырса пĕтерсе, ҫиййĕнчех ҫуртри вырма тытăннă. Ырашпа кĕрхи тулăна кăтартнă срокра пысăк пахалăхпа акса хăварнă. Пур ĕҫе те план тăрăх тата срокра пурнăҫа кĕртес тесе, чылай колхозниксем хальхи вăхăтра кĕлте кĕртнĕ, кĕрхи ҫĕртме тунă, авăн ҫапнă ҫĕрте ĕҫлеҫҫĕ, государствăна тырă леҫсе параҫҫĕ.

Ялхуҫалăх ҫулĕнчи ответлă ĕҫсенчен чылайĕшне пурнăҫа кĕртнĕ те ĕнтĕ. Анчах умра татах та ответлă задачăсем тăраҫҫĕ. Ҫуртрине 50 процент ҫеҫ вырнă-ха. Колхозниксем ҫуртрине тепĕр 4—5 кун хушшинче вырса пĕтерессишĕн ҫине тăрса кĕрешеҫҫĕ. Кунпа пĕрлех вĕсем кĕлте турттарса кĕртсе капана хывас, кĕрхи ҫĕртме тăвас, авăн ҫапас тата ытти ĕҫсене те вăхăтра пурнăҫа кĕртме тăрăшаҫҫĕ.

Сентябрĕн 7-мĕшĕнче колхоза Канашри фельдшерсен шкулĕнче вĕренекенсем 75 ҫын килчĕҫ. Вĕсем малтанхи кунах пысăк ĕҫ тухăҫлăхĕ кăтартрĕҫ, уйри ĕҫсене вĕҫлесе ҫитеричченех ҫак колхозра ĕҫлеме кăмăл турĕҫ.

Ленин ячĕпе тăракан фабрикăри стахановецсем

Шупашкарта Ленин ячĕпе тăракан çĕвĕ фабрикинчи рабочисемпе работницăсем хăйсен ĕçне пĕтĕмпех вăрçă вăхăтне тивĕçлĕ пек урăхлатса çĕнетрĕç. Вĕсем нихăçанхи пек те мар лайăх тата пысăк тухăçлăхпа ĕçлеме пуçларĕç. Стахановецсен шучĕ куллен кун ӳссе пырать. Çĕвĕ çĕлекен цех бригадирĕ Мятникова юлташ кашни кунах работницăсемпе ирпе ĕç пуçличчен производство ыйтăвĕсемпе калаçусем туса ирттерет. Вăл никамран малтан цеха пырать те, никамран кайран тухса каять. Хăйĕн цехне малти вырăна кăларассишĕн мĕнпур вăйне хурсах ĕçлет. Чăнах та Мятникова юлташăн бригади ĕç нормине тултарса пырас енĕпе тата продукцие пысăк пахалăхпа туса кăларас енĕпе те фабрикăра малти вырăнта тăрать. Çавнашкалах 2-мĕш сменăри Пономарева юлташăн бригади те пысăк производствăллă çитĕнӳсем туса ĕçлет. Цех мастерĕсем Викторова, Федорова юлташсем—комсомолкăсем ĕç нормине 120—130 процент таран тултарса ĕçлеççĕ. Çĕвĕç Гаврилова юлташ ĕç нормине 200 процент тултарать. Столярова, Маркелова тата ытти юлташсем те ĕç нормине ытлашшипех тултарса пысăк пахалăхлă продукци туса кăлараççĕ.

Красильнăй цехра ĕçлекен работницăсем Кузнецова юлташ куллехи ĕç нормине 400 процент, Сиделькина юлташ 225 процент таран тултарса ĕçлеççĕ.

Закройнăй цехра та ĕçе лайăх йĕркеленĕ. Кашни закройщикăх ĕç нормине ытлашшипех тултарса пынипе пĕрлех, материала перекетлĕ тыткалассишĕн кĕрешет. Закройщиксем Марковăпа Раева юлташсем материала тăп-тăп тыткаласа кашни япаларанах темиçе сантиметр та пулин перекетлесе хăвараççĕ. Вĕсем кĕпесем е простыньсем виçсе каснă чухне кашни япаларан пĕр сиенсĕр 30—35-шер сантиметр материал перекетлесе хăвараççĕ. Çавнашкалах Улейчик, Молодова, Долгорукова тата ытти юлташсем те материала тăп-тăп тыткаласа кашни сантиметра перекетлесе хăварассишĕн кĕрешеççĕ. Çапла вара юлашки уйăхсенче закройнăй цех 250—300-шер метр материал перекетлесе хăварма пуçларĕ.

Фабрикăра вăрçă ĕçне вĕренес тĕлĕшпе те ĕçе лайăх организациленĕ. Кунта халĕ 48 çын ПВХО значокĕ илнĕ, 10 çын ГТО, 13 çын ГСО значокĕсем илнĕ. Комсомолкăсен Гвоздевăпа Органова юлташсен пуçарăвĕпе 2 самозащита группи организациленĕ. 3 çын сандружинăра тăраççĕ тата Владимировăпа Хрисанова юлташсем медсестрасен курсĕнче вĕренеççĕ. Фабрика коллективĕ августăн 27-мĕшĕнче хăйĕн производствинче воскресник туса ирттерчĕ. Воскресникре ĕçлесе илнĕ 1000 тенкĕ укçана оборона фондне пачĕç. Кунсăр пуçне, 8000 тенкĕлĕх заем облигацийĕсем пухса оборона фондне панă. Фабрикăри рабочисемпе работницăсем сентябрĕн 7-мĕшĕнче каллех воскреснике тухса ĕçлерĕç.

М. П.

Стахановец Моряков юлташ

Николай Моряков ялта çуралса ӳснĕ. Ача чухне вăл хăйĕн юлташĕсенчен нимĕнпе те уйăрăлса тăман. Ӳссе çитсен вăл Шупашкара автомобильсем юсакан мастерскоя ĕçлеме кĕнĕ. Çакăнтан вара Моряков юлташ хăйĕн пурнăçне производствăри пурнăçпа çыхăнтарать.

Хальхи вăхăтра Моряков юлташ Канашри вагонсем юсакан заводра термист пулса ĕçлет. Ку ĕç — питех те пысăк ответлă ĕç. Термически отделени туса кăларакан продукци кашни цехрах кирлĕ. Ку отделени çителĕклĕ продукци памасан ытти цехсен ĕçĕ чарăнса тăма пултарать. Çавна яланах асра тытса, Моряков юлташпа ытти рабочисем те хăйсене панă задание пурнăçлассишĕн мĕнпур вăйĕсене хурса ĕçлеççĕ. Вĕсем хăйсен ĕç нормине кашни уйăхрах ытлашшипех тултарса пыраççĕ.

— Иртнĕ çулсенче эпĕ уйăхри плана 250—300 процент таран тултарса ĕçлеттĕм, анчах вăл мирлĕ вăхăтри ĕç ӳсĕмĕ пулнă. Халĕ вăрçă вăхăтĕнче кашни минута питĕ хаклă. Тăван çĕршыв интересĕсемшĕн фронтри пек ĕçлемелле, — тет Моряков юлташ.

Вăл июль уйăхĕнчи нормăна 560 % тултарнă. Çавнашкалах август уйăхĕнче те 400 процентран кая мар тултарчĕ. Çапла çамрăк коммунист Моряков юлташ ытти рабочисене пример кăтартса ĕçлет. Вăл ытти рабочисене хăйĕн опычĕпе ĕçлеме вĕрентет. Хăйĕн техникăллă пĕлӳне куллен ӳстерсе пырас тĕлĕшпе стахановец-термистсен заочнăй курсĕнче вĕренет.

Моряков юлташран пример илсе термист Смирнов тата ытти юлташсем те ĕçре пысăк çитĕнӳсем тума пуçларĕç, — тет цех мастерĕ Юров юлташ.

Т. МАЙОРОВ.

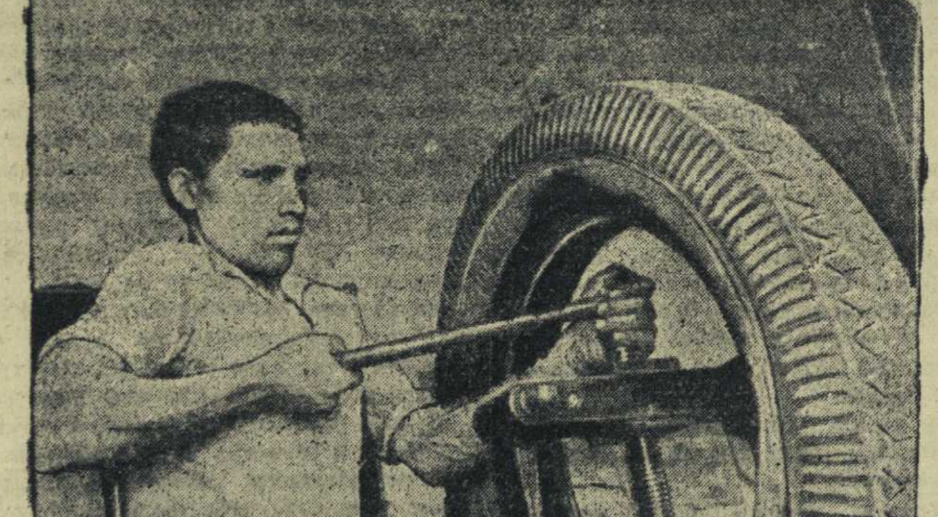

Шупашкарти автомобильсем юсакан мастерскойри ВЛКСМ пуçламĕш организацин секретарĕ Н. И. Иванов юлташ, вăл августăн 17-мĕшĕнче пулса иртнĕ воскресникре сменăри нормăна 800 процент, августăн 21-мĕшĕнче 1000 процент тултарнă.

Е. Цыганов фотоӳкерчĕкĕ.

Пысăк çĕкленӳпе ĕçлеççĕ

Шупашкар хула совечĕн промысла комбинатĕнче ĕçлекен рабочисем производствăра пысăк çĕклеӳпе ĕçлеççĕ. Мирлĕ вăхăтра комбинатăн металл цехĕнче лайăх материалпа 10 çын ĕçлесе ĕç планне шăп тултарса пынă пулсан, халĕ ку цехра утиле ямалли татăк-кĕсĕк материалпа 7 çын ĕçлесех уйăхри ĕç нормине 110 процент тата ытларах та тултарса пыраççĕ. Стахановецсем Гуляевпа Недельман юлташсем ĕç нормине 180—212 процент таран тултарса ĕçлеççĕ. Çавнашкалах Павлов, Антонов тата ытти юлташсем те ĕçре лайăх тĕслĕхсем кăтартаççĕ. Цех мастерĕ Мочалов юлташ 30 çула яхăн жестянщик пулса ĕçлет. Ку енĕпе унăн пысăк опыт пур. Вăл куллехи ĕçре рабочисене яланах пулăшса пырать, вĕсене хăйĕн опычĕсем çинчен каласа парать.

— Отечественнăй аслă вăрçă кунĕсенче пирĕн калама çук пысăк заданисем пулаççĕ, анчах эпĕ ку заданисене вăхăтра пурнăçлассишĕн пĕрре те хăрамастăп. Мĕншĕн тесен, пирĕн цех коллективĕ ун пек хăвăрт тумалли задани пулсан пĕр çын пек пулса, вăхăта шутласа тăмасăрах ĕçе пурнăçлама тытăнать. Цех начальникĕ панă задани вĕсемшĕн закон, вĕсем ăна срокчен пурнăçлама тăрăшаççĕ, — тет мастер Мочалов юлташ.

Сĕтел-пукансем тăвакан цехри лайăх ĕçсем çинчен те каласа хăвармалла. Цех начальникĕ Маркелов юлташ, вăлах цех начальникĕн ĕçĕсене те туса пырать. Кунсăр пуçне вăл 5 ачана сĕтел-пукансем тумалли професие вĕрентет. Вĕренекенсенчен В. Тарасов, Б. Гуляев юлташсем тăрăшса вĕренеççĕ. Вĕсем хăйсене панă заданисене пысăк ответлăхпа пурнăçласа пыраççĕ. Маркелов юлташ вĕсене куллехи ĕçре лайăх вĕрентсе пырать. Халĕ вĕсем хăйсен заданийĕсене ытлашшипех пурнăçласа пыма пуçларĕç. Нумай пулмасть рабочисенчен Н. Сивов, Григорьев, Криницкий тата ытти юлташсем те сĕтел-пукансем тăвас ĕçе вĕренсе пĕтерсе мастер ятне илчĕç. Халĕ вĕсем хăйсем тĕллĕн ĕçлеме пуçларĕç. Цех начальникĕ Маркелов юлташ ку цехра 1927 çултанпа ĕçлет. Вăл цехра рабочисемпе мастерсен хушшинче пысăк авторитетпа усă курать.

Çĕвĕ çĕлекен работницăсем те пысăк тухăçлăхпа ĕçлеççĕ. Ку цех уйăхри ĕç планне 118 процент тата ытларах та тултарса пырать. Уйрăм работницăсем Соколова, Сидоркина тата ыттисем те куллехи ĕç нормине 170-шер процент тултарса ĕçлеççĕ. Закройщица Сергеечева лайăх пахалăхлă продукци ытларах парассишĕн, материала перекетлесе хăварассишĕн кĕрешет.

Çавнашкалах атă-пушмак çĕлекен цехри рабочисем те стахановла ĕçлесе август уйăхĕнчи плана 175 процент тултарчĕç.

М. Ч.

Пахча-çимĕçсене типĕтеççĕ

ÇĔРПӲ. Колхозсен кăçал пахча-çимĕçсем вăйлă пулчĕç. Пахча-çимĕçсене хĕлле валли типĕтсе е тăварласа хурасси вăрçă вăхăтĕнче питех те кирлĕ. Çакна шута илсе районри çĕрĕç пайĕ колхозсенче пахча-çимĕç бригадисен бригадирĕсене пухса канашлу туса ирттерчĕ. Çак канашлура пахча-çимĕçсене типĕтмелли майсем çинчен каласа панă. Çакăн хыççăн чылай колхозсем пахча-çимĕçсене типĕтме тытăнчĕç. «Молодая сила», «Красный путиловец», «1-ое Мая» т. ыт. колхозсем те сухан çеçкисене типĕтсе хучĕç. Çак колхозсемех хăль сухан шăлĕсене тата ытти пахча-çимĕçсене типĕтеççĕ.

Г. ПЕТРОВ.

Действующи армире. Н-ски медико-санитарнăй батальонри санитарсем малти позицисенче хăйсене шеллемесĕр паттăррăн ĕçлеççĕ. Вилĕмрен те хăрамасăр, вĕсем аманнă боецсемпе командирсене çăлса хăвараççĕ. **Ӳкерчĕк çинче:** санитарсен звени аманнă красноармеец патне шăвăнса пырать. Малти планра — санитар красноармеец Э. М. Бонфман (сулахайра) тата санитар ефрейтор, комсомолец А. С. Белянинов.

К. Иванов фотоӳкерчĕкĕ (ТАСС фотохроники).

Вырăнти пурлăхсемпе лайăхрах усă курар

Пирĕн республикăра хăшпĕр предприятисенче аякран илсе килекен чĕртаварсемпе, çĕркăмрăкĕсемпе усă кураççĕ. Сăмахран, Енĕшпуçĕнчи кирпĕч завочĕ çĕркăмрăкĕпе усă курать. Çав вăхăтрах Шупашкарти, Ивановăри кирпĕч завочĕсем нихăçан та çĕркăмрăкĕ çунтарман, яланах вутăпа усă кураççĕ. Енĕшпуçĕнчи кирпĕч завочĕн те вутă çине куçма май пур.

Çавнашкалах Улатăрти паровозсем юсакан заводра та чылай вырăнта çĕркăмрăкне вутăпа, торфпа е çунакан ытти япаласемпе улăштарма май пур. Халĕ ĕнтĕ паровозсенче çĕркăмрăкĕпе хутăш торф, опилка, шлак тата ытти япаласем те çунтарма вĕреннĕ. «Гудок» хаçат пĕлтернĕ тăрăх, Рязаньпе Урал чугунçулĕ çинчи машинистсем Васильев, Фокин тата Кудελькин юлташсем паровозсем çинче çĕркăмрăкĕпе хутăш вырăнти сланецсене çунтарма май пуррине кăтартса панă.

Пирĕн республика вутă, торф тата сланец енчен питĕ пуян. Вăрмансенче темтери вутă выртать.

Çавнашкалах Алтышевра, Буинскра тата ытти çĕрте те хăма çуракан заводсем тавра тем пысăккĕш опилка куписем йăтăнса выртаççĕ. Шупашкарти торфопредприятисенче темĕн чухлĕ кăкланă йывăç тункатисем усăсăр выртаççĕ. Вăрман каснă кварталсенче тата делянкăсенче пайтах йывăç тураттисене уссăр çунтарса яраççĕ. Çирĕккассинчи (Элĕк р.) сӳс-кантăр завочĕ çумĕнче кантăр шăммисем купи-купипе пĕр усăсăр çĕрсе выртаççĕ. Ун пек примерсене пайтах илсе кăтартма пулать. Хальхи вăхăтра çав пурлăхсемпе туллин усă курасси питĕ пысăк вырăн йышăнса тăрать. Хĕл çывхарса килет. Фабрикăсемпе заводсенче, транспортра, шкулсемпе больницăсенче тата ытти предприятисенче те вутă çуккипе пĕр минута та ĕç чарăнса тăмалла мар. Кашни предприятин, организацин кирлĕ таран вăхăтра вутă хатĕрлемелле.

Апат-çимĕç промышленноçĕ те ĕнтĕ ответлă тапхăра кĕчĕ. Кăçал пахча-çимĕçсем пысăк тухăçлăхпа ӳснĕ. Суту-илӳ организацисен, колхозсен, столовăйсен купăста, хăяр тата ытти çимĕçсене те ытларах тăварласа хăвармалла. Çĕрулми, сухан, кишĕр, кăмпа ытларах типĕтмелле.

Вырăнти пурлăхсемпе лайăхрах усă курар

Выльăх-чĕрлĕхсене, чăх-чĕпсене самăртмалла, вĕсене валли çимелли продуктсем тăвас ĕçе кирлĕ пек организацилемелле. Кăçал выльăх-чĕрлĕх апачĕ нумай, выльăх-чĕрлĕх ӳстерме пур условисем те çителĕклĕ. Етĕрнери тата Сĕнтĕрвăрринчи спирт завочĕсенче чылай бардăна усăсăр тăкаççĕ. Барда выльăх-чĕрлĕхсен юратакан апачĕ, çавăнпа ăна спиртзавод çывăхĕнчи фермăсем валли турттарас ĕçе йĕркелемелле. Çавнашкалах крахмал тăвакан заводсенче те выльăха юрăхлă апатсем сахал мар пулаççĕ. Çав апатсемпе лайăх усă курмалла. Пирĕн республикăра çырмасем, кӳлĕсем нумай. Атăл, Сăрă, Çавал тата ытти юханшывсем те нумай. Çав шывсенче пулă сахал мар. Вăл пурлăхпа çителĕклĕн усă курмалла.

Колхозсене, суту-илӳ тăвакан организацисене тата ытти предприятисене те вĕрен, шăналăк, михĕ таврашĕсем нумай кирлĕ. Вĕсене тума кашни çулах пайтах сӳс-кантăр расходлаççĕ. Нумай облаçсемпе крайсенче çав япаласене тума вĕлтрен сӳсĕпе усă курма вĕреннĕ. Вĕлтрене вăхăтĕнче пухса тирпейлесен лайăх, тĕреклĕ сӳс тума пулать. Çав сӳсрен пăяв, вĕрен явма е тата михĕ-шăналăк тумалли пир тĕртме те пулать. Пирĕн республикăри вăрмансенче, çырмасенче вĕлтĕрен питĕ нумай ӳсет. Промысла артелĕсемпе колхозсен вĕлтĕренпе усă курас ĕçе кăçалах организацилемелле.

Кашни предприятин, учрежденин, организацин чĕртавара, горючие тата ытти материалсене те перекетлĕ тыткаламалла. Чĕртавартан нумайрах тата пысăк пахалăхлă продукци туса кăлармалла. Чĕртаварсене тата ытти материалсене те перекетлекен рабочисемпе инженерсем, техниксем çинчен, вĕсем мĕнле майсемпе материалсене перекетленине каласа парса, вĕсен опычĕсене ытти рабочисем хушшинче сармалла.

Партипе советăн тата хуçалăхăн вырăнти организацийĕсен вырăнти пурлăхсене тĕплĕн тĕпчесе тухса, вĕсемпе лайăхрах усă курма тăрăшмалла.

ДУБИНИН.

ВКП(б) Обкомĕн промышленность отдел заведующийĕ.

Кроликсем ытларах ĕрчетессишĕн

Ялхуçалăхĕнче кролик ĕрчетес ĕç — чи усăллă отрасль пулса тăрать, мĕншĕн тесен кролик питĕ хăвăрт ĕрчесе çитĕнет. Çакна пурне те шута илсе, вăрçă вăхăтĕнче кроликсене ытларах ĕрчетесси çине тимлĕнрех çавăрăнса пăхмалла.

Хальхи вăхăтра колхозсенчи хивĕ фермăсене йĕркелесе çитерес, çĕнĕ фермăсем организацлес, клеткăсене çителĕклĕ таран хатĕрлесе хурас тата кроликсене вăхăтра туянас енĕпе пысăк ĕçсем туса ирттермелле. Кроликсем валли вĕсене пиллĕкшерĕн е вуншарăн усрамалли клеткăсем тума тытăнмалла.

Çитĕнсе çитнĕ кроликсене усрама хупă помещенисем (крольчатниксем) туса пама юрамасть, вĕсен клеткисене усă сывлăша, ун енне кăнтăр е кăнтăр-хĕвелтухăçнелле туса лартмалла, вăл клеткăсенче кроликсене çулталăкĕпех пăхса усрамалла. Правило пекех, çитĕнсе çитнĕ аçа кролике е амине кашнине уйрăмшар клеткăра тытса усрамалла.

Тиршĕн çитĕнтерекен çамрăк кроликсене йышлăн усрамалли клеткăра усраççĕ.

Ангорский йăхран тухнă çамрăк кроликсене клеткăра, 2—3-шер пуç çеç тытса усрамалла. Мĕншĕн тесен, пĕр клеткăра кроликсене йышлăн усрасан, вĕсен çăмĕ пăсăлать. Ангорски кроликсене усракан фермăсенче кашни ама валли (вĕсен çăвăрĕсене усрама) 3—4-шер клетка туса хатĕрлес пулать.

Кроликсен ферми валли уйăрса илекен участок типĕ вырăнта пулмалла, вăл вырăн вăйлă çилрен, çил тăманран хăрушăсăр пулмалла. Кун пек пултăр тесен, фермăна вăрман айккинче тумалла е йывăçсемпе хӳтлесе тăмалла.

Кроликсем валли çулçăллă апат—туратсем ытларах хатĕрлесе хумалла.

Хĕллехи сивĕ вăхăтра пĕтĕ кролик амине çăвăрлаттарма клетка ăшне маточник лартса памалла, вăл ещĕк евĕрлĕ. Çуллахи вăхăтра маточнике клеткăран кăларса хумалла, клеткăра выртса тăмалли пӳлĕмне хăма çапса уйăрмалла, унăн вăрăмĕшĕ клетка сарлакăшĕ чухлĕ, çӳллĕшĕ 15 сантиметр пулать. Хĕллехи вăхăтра кролик амине çăвăрлаттарма маточник лартса памасан, сивĕ кунсенче, уйрăмăнах кăçхи вăхăтсенче алăк çине улăмран çыхнă кĕççе çакса ямалла.

Чăваш республикинчи Заготкожсырье çитес çывăх кунсенчех Чистопольри кроликсен совхозĕнчен «Венски голубой» ăратлă кроликсене нумай кӳрсе килет. Çак кроликсене Ишлей, Сĕнтĕр, Шупашкар, Советски районĕсенче вырнаçтараççĕ.

Кроликсем валли лайăх апат хатĕрлесе хурсан, клеткăсем çителĕклĕ пулсан тата кроликсене лайăх пăхса усрасан, кролик йышне ăнăçлăн ӳстерсе пыма пулать.

П. ЗАПОЛЬСКИЙ.

Пĕррремĕш бригада малта пырать

ÇĔМĔРЛЕ. (**«Чăваш Коммуни» корр.**). «Самолет» колхозăн 1-мĕш бригади пур ĕçре те примерлă ĕçлет. Бригада кĕрхи тырăсене 5 кун хушшинче вырса пĕтерчĕ. Кĕрхи ака планне те кĕске срокра тата пысăк пахалăхпа пурнăçларĕ. Çитес кунсенчех вăл уйрăн кĕлте кĕртсе пĕтерет. Бригада членĕсенчен çурри ытла халĕ çурхи тырăсене вырса пуçтарнă çĕрте, хăшпĕрисем авăн çапнă çĕрте, кĕрхи çĕртме тунă çĕрте, технически культурăсене пухса кĕртнĕ çĕрте ĕçлеççĕ. Кашни колхозник хăйне панă ĕçе вăхăтра, пысăк пахалăхпа тума тăрăшать.

Лилия Волкова, Вера Дивакова, Анна Ванеева, Ирина Кириллова, Ольга Осипова, Анастасия Григорьевна, Пелагея Дивакова колхозницăсем кĕрхи тырăсене вырнă чухне кулленех нормăна 1,5—2 хут ирттерсе тултарнă. Халĕ те вĕсем ĕçĕн пысăк тухăçлăхне кăтартса ĕçлеççĕ.

Йĕтĕн татнă çĕрте ĕçлекен Д. Егорова, Фунтерова, Е. Осипова, А. Гамбухова юлташсем те ĕçре пысăк çитĕнӳсем турĕç. Кунне вĕсен 200 çурăм йĕтĕн татмалла пулнă пулсан, вĕсем 500—550 çурăм татнă. Татнă йĕтĕне çапса пĕтерсе итем çине сарса хунă.

Колхозниксем ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пыни чи малтанах ĕç вăйне тĕрĕс организацилениччен килнĕ. Кашни ĕçе тума кирлĕ чухлĕ çын уйăрса параççĕ, вĕсене çав хушнă ĕçе туса пĕтермесĕр урăх ĕçе куçармаççĕ. Халĕ кăçхине те авăна çапаççĕ.

Бригада государство умĕнчи обязательствăсене те срокчен тултарать. Кăçалхи çулшăн йĕтĕн вăрри, кĕртыррисем парса татнă, натуроплата шучĕпе 40 центнер ытла ыраш панă.

Государствăна пахча-çимĕç параççĕ

ВĂРНАР. Государствăна хăяр памалли обязательствăна «Алнер» колхоз 143 процент, Булатовăри Молотов ячĕпе тăракан колхоз 102 процент тултарнă. Çитес кунсенче Зеленовкăри Ленин ячĕпе тăракан тата Кольцовкăри Сталин ячĕпе тăракан колхозсем та государствăна хăяр парса татаççĕ.

В. МАКСИМОВ.
Н. СМИРНОВ.

ХАЛĂХА ПĔЛСЕ ТĂМА

Маскировка туни—тыла хӳтлемелли шанчăклă май

Хуласемпе промышленность центрĕсем çине сывлăшран килсе тапăннă опыт çакна кăтартса парать: сывлăшран тапăннине хирĕç кĕрешме организациленĕ чи лайăх система та çĕрле кăна мар, кăнтăрла тапăннине те пĕтĕмĕшпех сирсе яма пултараймасть.

Çавăнпа та объектсене мĕнле пулсан та лайăхраххăн хӳтлемешкĕн, вĕсене маскировка тума кирли курăнать. Маскировка тăвас ыйту çине çиелтен кăна пăхни, англичансен сăмахĕпе каласан, «паттăрлăхăн йывăр чирĕ» пулса тăрать.

Тĕрлĕ çĕршывсенче хальхи вăрçă пуçланиччĕнех заводсемпе фабрикăсенче маскировкăллă ĕçсем туса ирттернĕ. Чылай çĕршывсенче промышленность предприятийĕсене маскировка тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен уйрăм учреждениесем пур.

Хальхи вăхăтра, зенитнăй батарейăсемпе авиаци оборона туса пынă условисенче, летчик пит те çӳлте тата хăйне интереслентерекен объектсенчен чылай инçетре вĕçсе çеç сăнама пултарать. Çавнашкал çӳлте тата инçетре вĕçнĕ чух çынсем пурăнакан уйрăм вырăнсем, хуласем шутра объектсем сăнакана вăрмансем, уйхирсем, çарансем хушшинче сапаланчăк пăнчăсем пек çеç курăнаççĕ. Объектсемпе вĕсен тавралăхĕнчи пăнчăсем пĕр-пĕринчен начар уйăрăлса тăраççĕ.

Авиаци çакăн пек пит те çӳлте вĕçнĕ чухне бомбăсене тĕрĕсех пăрахма пултараймасть. Тĕрĕс тивретесси вăл объектсем мĕн тери лайăх курăннинчен килет. Çавăнпа та **объектсене сывлăшран начартарах курăнмалла тума мĕн пур вăйя хурса ĕçлес пулать.**

Маскировка активлă пулмалла. Маскировка тăвасси вăл противникăн сывлăшри вăйĕсемшĕн тапăнмалли объектсене разведка туса палăртас ĕçе, тĕллесе хурас ĕçе йывăрлатасси çеç мар, çав вăхăтрах вăл тăшмана хăй тапăнма шутлакан объектсенчен пăрса, пачах суя объектсем еннелле ярасси те пулса тăрать. Паллах, çав суя мишеньсене ытлашши палăрмалла туса кăтартма юрамасть, апла тусан тăшман вăрçăри çак чеелĕхе ăнланса илме пултарать. Çавăнпа çав суя объекта та маскировка туни кирлĕ, анчах та юриех **ăнăçсăр маскировка** тумалла.

Маскировка тăвас ĕçре çак меслетсемпе усă курма пулать: объекта **пытарни**, ăна урăхлатни тата **суя объект туни.**

Объекта пытарас тесе, ăна сывлăшран пачах курăнми тумалла. Çак шутпа объект çине горизонталлă маскăсем çакаççĕ. Сăмахран, горючи тултарнă бак тĕлне çиелтен каркас тăваççĕ, ун çине вара маскировка тумалли япаласем — мучаларан тата хут лентисенчен явса тунă сетка çакаççĕ, — вĕсем тĕс енчен таврари тĕспе пĕрешкел пулмалла.

Анчах та, пысăк объектсем пулсан ку меслетпа усă курмалла мар. Ун пек тума вăхăт та, вăй та, укçа-тенкĕ те нумай кирлĕ пулĕччĕ, тата ун пек майпа пысăк сооружение пĕтĕмĕшпех пытарса çитерме май пуррине шанмалăх çитерме те çук. Пысăк объектсене маскировка тумашкăн деформаци (япала формине улăштарни) тата имитаци (суя объект тăвасси) меслечĕсемпе усă курмалла.

Деформаци объектăн формине урăхлатать, вара вăл палламалла мар пулса тăрать. Объекта вăл противникшăн ниепле интерес та кӳмелле мар пуличченех урăхлатма тăрăшмалла. Сăмахран, тĕрлĕ пристройкăсем тунипе, объекта аркатса тăкнă пек кăтартма пулать. Анчах та, объект çине чăнах та тапăннă фактсем пулнă пулсан çеç ку меслетпа усă курни вырăнлă.

Маскировка ĕçĕсене малтанах тунă вырăнсенче объектăн пĕтĕм сăн-сăпатне (панорамине) улăштарсан аван пулать. Куна валли объект çине тĕрлĕ надстройкăсемпе пристройкăсем тăваççĕ, вара промышленность валли тунă пысăк çурт ахаль çуртсем евĕрлĕ пулса тăрать те, тăшман унпа пачах та интересленме пăрахать.

Тепĕр чухне объекта тăшманшăн нимене те пĕлтермен вырăнти япала пек туса урăхлатни усăллă. Куна валли çурт çумне тĕрлĕ козырексем, çунат пеккисем туса, таврари тĕслĕ сăрпа сăрлаççĕ. Ку ĕçсене тунă чух объектсене хăйсене уйрăм паллисене пĕтерни питĕ усăллă, — объектпа тавралăх хушшинче тĕс енĕпе ниепле уйрăмлăх та пулмалла мар. Вăл уйрăмлăха кирлĕ тĕслĕ сăрпа сăрланипе пĕтереççĕ. Надстройкăсем тата пристройкăсем тунипе объектăн мĕлкисене улăштарни те кунтан кая мар усăллă пулать.

Имитаци меслечĕпе маскировка тăвасси вăл — тăшмана улталама суя объектсем туни пулать. Имитаци — маскировкăн чи активлă меслечĕ пулса тăрать, çавăнпа та условисем пур вырăнсенче пур çĕрте те çав меслетпе усă курмалла. Анчах суя объектсем тусан, тĕрлĕ майсемпе усă курса вăл чĕрĕ пурнăçпах пурăннă пек туса кăтартма тăрăшмалла. Сăмахран — трубасенчен тĕтĕм кăлармалла, т. ыт. те.

Маскировка тăвас пур ĕçсенче те пĕррремĕш вырăнта маскировкăласа сăрласси тăрать. Маскировка тума кирлĕ объектсене хӳтлекен (защитнăй) е суя тĕс паракан меслетпе сăрламалла. Нумай тĕслĕ сăрсемпе, тĕрлĕ фигурăсем туса сăрласси — куçса çӳрекен объектсемшĕн çеç юрăхлă пулать. Пĕр вырăнта тăракан объектсемшĕн вăл пачах та юрăхсăр, мĕншĕн тесен апла тунипе объект таврари япаласем хушшинче уйрăмăнах палăракан пулать.

Объектпа унăн палăракан мĕлкине лайăхрах пытарма тата ӳсен-тăрансемпе, йывăçсемпе маскировка тăваççĕ.

Ӳсен-тăрансемпе маскировка тума пысăк йывăçсене тата вĕтĕ йывăç тĕмисене урăх вырăна куçарса лартаççĕ, çара вырăнсене куракксемпе витеççĕ, каснă йывăçсемпе усă кураççĕ.

Йывăçсене çуртăн пытарма кирлĕ пайĕ патне илсе пырса лартаççĕ. Сăмахран, пĕр-пĕр пысăк çурта тĕрлĕ декоративлă маскировка, надстройкăсем туса икке уйăрнă пек кăтартаççĕ. Вĕсен хушшинче суя хушă—интервал юлать. Çав «интервалта» стена çумĕнче йывăçсем лартмалла, вара вĕсем объектăн мĕлкине урăхлатаççĕ. Суя интервал пулнă тĕлте çурт тăррине тăпра сапмалла, е тĕксĕм сăрпа сăрламалла. Сывлăшран сăнанă чух вара пит аван эффект пулать — противникăн наблюдателĕ пĕр çурт мар, икĕ çурт курать.

Тӳрĕ тăраллă пысăк çуртсем çинче, тăпра хума май пур çĕрте, аллейăсемпе клумбăсем тума юрать. Вара çурт тăрри сквер пулса тăрать.

Йывăçсене ĕретĕн-ĕретĕн лартма юрамасть, ку вăл юри тунă пейзаж пулать, тăшман ăна сисме пултарать. Вĕсене ку таврара йывăçсем мĕнле ушкăнланса ӳснине шута илсе лартас пулать.

Паллах, маскировка тăвас ĕçре чăн малтан çулталăкри вăхăта шута илес пулать. Çулла маскировка тума юрăхлă меслетсем хĕлле юрăхлă пулмаççĕ ĕнтĕ.

Юлашкинчен, хуласене маскировка тунă чух тĕп ориентирсене (тĕллесе пымалли вырăнсене) тĕплĕ маскировка тăвасси пит те паллă вырăн йышăнса тăрать: хула çине тапăнас пулсан тăшман чи паллă объектсене пырса çĕмĕрме ан пултартăр.

Вăрçăри маскировкăн ĕçре тĕрĕслесе сăнанă меслечĕсемпе усă курни, вĕсене тĕрĕс пурнăçа кĕртни пирĕн тыла фашистла вăрă-хурахсем тапăнса сиен кӳрессинчен татах та лайăхрах, çирĕпрех хӳтлеме пулăшса пырĕ. Маскировка тăвас тĕлĕшпе ĕçлени государство ĕçĕнче, оборона ĕçĕнче пысăк вырăн йышăнса тăрать. Ку ĕçе тивĕçлĕн хакламанни, ăна кирлĕ пек хăвăртăн тата тĕплĕн туманни пачах та пулмалла мар.

3-мĕш рангри çар инженерĕ

И. МАРТЫНОВ.

Нимĕç самолечĕсем Мускав çине вĕçсе пыни ăнăçсăр пулнă

Сентябрĕн 9-мĕшпе 10-мĕш хушшинче çĕрле нимĕç самолечĕсен пысăк мар группи Мускав çине вĕçсе килме хăтланнă. Зенитнăй батарейăсенчен персе тата çĕрлехи истребительсем тăшман самолечĕсене сапаласа янă. Самолетсенчен пĕри те Мускав патне пырайман. Мускав патĕнчи çулсем çинче нимĕçсен пĕр самолетне персе антарнă.

Англипе Германи хушшинчи вăрçă

ЛОНДОН, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Англи авиаци министерствин коммюникинче çапла каланă: сентябрĕн 9-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англи бомбардировщикĕсем Германин Кассель ятлă промышленноçлă хулине атакăланă, çав хулара пысăк заводсем пур. Бомбăсем тĕл пырса ÿкнĕ.

Кунсăр пуçне, Мюнстер тата Хĕвеланăç Германири ытти пунктсем çине, çавăн пекех Шербургри доксем çине пырса тапăннă. Самолетсем пурте хăйсен базисене таврăннă.

Иртнĕ каç Германи авиацийĕ Англире пысăк мар активлăх кăтартнă. Уйрăм самолетсем Хĕвелтухăç тата Кăнтăр-Хĕвеланăç Англин çыранри районĕсем çине пырса тухнă. Уйрăм пунктсенче пăрахнă бомбăсем пысăк сиен туман. Çурçĕр-хĕвелтухăç çыранри пĕр пунктра кăна хăшпĕр жертвăсем пур. Германин пĕр самолетне персе антарнă.

Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 9-мĕш ыран тенĕ чух çĕрле Англин çĕре яхăн бомбардировщикĕ Кассель çине пырса тапăннă, унта Хеншелĕн паровозсем тăвакан пысăк завочĕсем вырнаçнă.

Ĕнер çĕрле Германин Франци çыранне вырнаçтарса лартнă инçете перекен орудийĕсем Дувр çине пенĕ. Артиллери канонади çур сехете пынă. Темиçе çурта сиен кÿнĕ.

Канадăри ĕç конгресĕн председателĕ пĕлтерни

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Канадиен пресс агентствин корреспонденчĕ Гамильтонран (Онтарио провинцийĕ) çапла пĕлтерет: Канадăри ĕç конгресĕн председателĕ Мошер çулталăкри сессине уçса çапла пĕлтернĕ: конгресăн ĕççыннисене Гитлера çĕмĕрсе тăкмалли задачăсем çинчен çутатса памалла, унсăрăн «Гитлера çĕмĕрсе тăкмасăр, тĕнчере никамшăн та шанчăклăх та, мирлĕх те пулма пултараймасть», тенĕ. Гитлера çĕмĕрсе тăкмалли задача, тенĕ вăл, вăйлăн ĕçлеме тата Великобританинчи, Совет Союзĕнчи тата США-ри рабочисем енчен пысăк жертвăсем ыйтать.

Çурçĕр Моравири массăллă арестсем

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаçат «Чехословакин Америкăри тусĕсем» ятлă организаци илнĕ сведенисене кăтартса, Çурçĕр Моравири массăллă террор çинчен, çавна май Германи влаçĕсем вăрçа хирĕçле движенине путарма хăтланни çинчен пĕлтерет. Çапла кăтартса парать: Совет Союзĕпе Германи хушшинчи вăрçă пуçланнăранпа Оломоуцере (Çурçĕр Моравири) нацистсем ССР Союзĕпе Германи хушшинчи вăрçа хирĕç тухса каланăшăн 200 çын ытларах вĕлернĕ.

Англин кăнтăр çыранне тухса выртнă мина.

Америка корреспонденчĕ Германири шухăш-кăмăлсем çинчен

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). «Нью-Йорк таймс» хаçатăн Стокгольмри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, нейтральнăй çĕршывсен представителĕсем Германия Совет Союзĕ çине пырса тапăннăранпа Германи халăхĕн моралĕ состоянийĕ начарланнине паллă тăваççĕ. Çавна май Германи влаçĕсем ютçĕршывсен Германири фирмисен представителĕсене халăхпа нимĕнле çыхăну та тытмалла мар тăвас тесе мерăсем йышăнаççĕ. «Пессимизма» кирек мĕнле уççăн палăртсанах хаяррăн айăплаççĕ.

Авторитетлă çын, тесе çырать малалла корреспондент, пĕр çулталăк хушши Бременра пурăннă хыççăн нумаях та пулмасть Стокгольма килнĕскер, çапла пĕлтернĕ: Совет Союзне хирĕç пуçланă вăрçăра Германия кĕтмен йывăрлăхсем умне пырса тăрăнни Германи халăхĕн шухăш-кăмăлне пысăккăн вăйсăрлатнă. Нимĕçсене малтан çак кампани тăвата эрне хушшинче пĕтет, кайран вăл ултă эрнене чăсăлать, нумаях пулмасть вара вăрçă хĕл вăхăтне чăсăлать, тесе пĕлтернĕ. Бременра пурăнакансем, час-часах сывлăшран пырса тапăннине пула, аптраса, юхăнса çитнĕ, вĕсем сывлăшран килсе тапăнасран сыхланасси Бременра вăйсăр, тесе ÿпкелешеççĕ.

Германирен килнĕ пĕлтерÿсем тăрăх тесе çырать малалла корреспондент вăрçа хирĕçле движени уйрăмах çĕршыври промышленноçлă районсенче палăрмаллах вăйланса пырать. Нумай хуласенче стенасем çинче Совет Союзĕпе Германи хушшинче пыракан вăрçа хирĕçле çырнисем тĕл пулаççĕ. Пĕтĕм Германи тăрăх вăрçа хирĕçле питĕ йышлă листовкăсем салатаççĕ. Нумаях пулмасть Венăра почтальонсен вăрçа хирĕçле забастовки пулса иртнĕ.

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Паллă радиокомментаторсем Рут тата Лазарев радио тăрăх тухса çапла пĕлтернĕ: вĕсем илнĕ сведенисем тăрăх, Германи влаçĕсем çар çыннисем хушшинче паллă оппозиционерсене йышлăн персе вĕлернĕ. Корреспондентсем: персе вĕлернĕ нумай офицерсем хушшинче полковник фон Фабрицус хĕвелтухăç фронтĕнче пулнă, тесе çирĕплетеççĕ. Фашистла пуçлăхсем, çав çынсем çапăçура вилнĕ тесе, персе вĕлернине халăхран пытарса тăраççĕ.

Радиокомментаторсем малалла çапла пĕлтернĕ: Германире темиçе генерала хăйсен посчĕсенчен кăларса, хупса лартнă.

Германире кăмăлсăрланса хумханаççĕ

ЛОНДОН, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, Гагенаура (Анатри Рейн) Англи авиацийĕ тăтăшах бомбăсем пăрахнине пула условисем йывăрланса çитни çинчен калаçнăшăн 350 хĕрарăма тытса хупнă. Гестапон 250 ытларах агенчĕсене, Страсбургра пулнăскерсене, Рур районĕнчи полицине вăйлатма тесе Германине каялла илсе кайнă. Çак районсенче те халăх хушшинче вăйлăн кăмăлсăрланса хумханаççĕ.

Итали халăхĕ хушшинче кăмăлсăрлăх ÿссе пырать

ЛОНДОН, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). АФИ агентстви çапла çырать: Италирен килнĕ пĕлтерÿсем Итали войскисене хĕвелтухăç фронтне янă май, Итали халăхĕ вăйлăн кăмăлсăрланнине кăтартса параççĕ. Хĕвелтухăçĕнчи гитлерла вăрçăра хутшăнассине хирĕç калаçни, тесе çырать агентство, фашистла руководствăна хăратса ÿкернĕ. Пропаганда кампанине хăвăрт пуçарса янă. Рим провинцинче «ăнлантарса пама» тесе заводсенче пухусем иртерме фашистла партин мĕнпур активисчĕсене мобилизациленĕ. Хаçатсем «советсен тискерлĕхĕсем», Украинăн пуян уйхирĕсем, чăн-чăн шурă çăнăхран тунă макарон çинчен кăшкăрса çырма тытăннă.

Анчах, тесе палăртать агентство, фашистла пропагандистсене никам та итлесшĕн пулман. Пухусенче Италирен Германие продовольстви илсе каяссине вăйлатнăшăн, Италири пысăк заводсене тулса ларнă Германи «эсперчĕсен» ирсĕр ĕçĕшĕн вĕсене лайăх мар сăмахсем каласа вăрçаççĕ. Çавнашкалах Итали рабочийĕсене пĕрмаях Германине ăсатни те вăйлăн хумхантарать, мĕншĕн тесен çав рабочисен кун-çулĕ çинчен нимĕн те паллă мар. Чылай итальянецсемшĕн çав рабочисенчен Германире вăйлăн пусмăрласа мăшкăллани паллă.

Пĕр уйăх тăшман тылĕнче*)

Хĕрлĕ Çар командирĕн дневникĕнчен

Июлĕн 16-мĕш.

Пирĕн хĕçпăшал «склачĕ» питĕ хăвăрт сахалланса пырать. Эпир партизансене тăватă наган тата патронсем салатса патăмăр. Нумай пулмасть пĕр отрядăн руководительне эпир автомат патăмăр, çав автомат эпир çуран пынă чухне фашистсене хирĕç çапăçнă вăхăтра пире питĕ пысăк пулăшу парăччĕ.

Июлĕн 18-мĕш.

Татах тепĕр ял, партизанла тепĕр отряд. Нимĕçсене тĕлпулмастпăр: партизанла движени ярса илнĕ вырăнсенче фашистла вăрă-хурахсем хăйсене хаваслăн тытаймаççĕ. Пĕр отрядран теприне çитиччен пире пĕр-пĕр партизан çул кăтартса парать. Ертсе пыракансем кашни сукмака кăна мар, нимĕçсем хăш чаçĕ ăçта тăнине лайăх пĕлсе тăраççĕ.

Эпир партизансем пĕтĕмпех хăйсен аллисене ярса илнĕ вырăнсенче. «Тарса çÿрекенсем» отрядсем хушшинче яланах çыхăну тытса тăраççĕ.

Çапăçусенче пулнă партизансен отрячĕсем час-часах тĕл пулаççĕ, фашистсене хирĕç кĕрешсе вĕсем хăйсене сахал мар палăртнă. Хĕçпăшал çитмест тесе каланисене сахалран сахал илтме пулать. Кашни партизан хăйне хăй интендант. Йĕкĕтсен хăйсен пулемечĕ те пур ĕнтĕ. Нимĕçсенчен туртса илнĕ танкеткăсемпе мотоциклсем çинче çÿрекен тата нимĕçсенчен тытса илнĕ тупăсенчен нимĕçсене хирĕç перекен хăшпĕр партизансем çинчен калаççĕ.

Эпир Г. ялĕнче фашистсен пĕр батальонне хирĕç çапăçнă партизансене тĕлпултăмăр. Партизансен пĕчĕк ушкăнĕ хăйĕн умне задача лартнă: çав батальона пирĕн регулярнăй чаçсенчен пĕрине хупăрласа илес тĕллевпе маневр тума памалла мар. Партизансем, çырма патĕнче лайăх пытанса, нимĕçсен 30—40 салтакне вĕлернĕ тата темиçе машинине пĕтерсе тăкнă. Йĕкĕтсем татăклăн ĕçленĕ. Вĕсем аптăраса ÿкнĕ батальона салатса янă, пирĕн чаçе çавăрса илме паман, çав вăхăтра хăйсем пĕр çын та çухатман.

Партизанла движени мĕнле пысăк вырăн йышăнса тăни питех те паллă пулса тăрать. Партизансем тăшмана канăç памаççĕ кăна мар, унăн вăйĕсене сапаласа яраççĕ, неприятелĕн боецĕсене деморализацилеççĕ, унăн комсоставне тата техникине пĕтереççĕ кăна мар,—партизансем тата Хĕрлĕ Çарăн регулярнăй чаçĕсемпе пĕрле ĕçлесе пыма, уйрăм вăхăтсенче Хĕрлĕ Çарăн подразделенийĕсемпе соединенийĕсен пĕтĕмĕшле кĕрешĕвĕпе çыхăнса тăракан задачăсене те пурнăçа кĕртме пуçлаççĕ.

Акă ку çар ĕнтĕ! Вăл Хĕрлĕ Çарăн шанчăклă союзникĕ, вăл тăшмана çĕмĕрсе тăкса çĕнтерÿ тăвассинче кайри вырăн йышăнмĕ.

Июлĕн 21-мĕш.

Пинск шурлăхĕсем хыçа юлчĕç.

Эпир П. станци çывăхĕнчи инçе мар вырăнта партизансен отрядне тĕлпултăмăр..., çук, хăйсен йĕркелĕхĕпе тата организованноçĕпе вăл отряд мар, яланах кĕрешсе пыракан регулярнăй единица пулса тăрать. Отрядра—хăма çуракан заводри рабочисем тата колхозниксем. Отрядри боецсен аллисенче пулеметсем, винтовкăсем, боеприпассем тата чи кирли—нимĕçсен тылĕсенче кĕрешнин тĕплĕн пулса пынă опыт пур. Отряд Хĕрлĕ Çарăн регулярнăй чаçĕсемпе тăтăшах çыхăну тытать, командованин уйрăм задачисене пурнăçа кĕртсе пырать.

Пире унчченхи пекех хаклă хăнасем вырăнне хурса йышăнаççĕ. Эпир халĕ пĕр енчен те йывăрлăхсем тÿсместпĕр. Нимĕçсен тылĕнче тăнине эпĕ хăш вăхăтра манса та каятăп.

Пирĕн неприятелĕн тылĕ начар. Кун пек тылра питех те лайăх çапăçаймăн!

Граждăн вăрçинче пулнă пĕр партизан мана çапла каласа пачĕ: «Совет çĕрĕ çинче фашист лараймĕ».

Çапла çав, ун çинче фашист лараймĕ!

Июлĕн 23-мĕш.

Юлашкинчен, эпир Хĕрлĕ Çарăн Н-ски дивизийĕ тăракан вырăна килсе çитрĕмĕр. Эпир фронт линийĕнче.

Полковник **С. САЛЬКОВ.**

Действующи армии.

---

* Юлашки. Пуçламăшĕ «Чăваш Коммуни» 211—212-мĕш номерĕсенче.

Францире шалти политикăллă лару-тăру çивĕчленсе пыни

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Францире шалти политикăллă кĕрешÿ кашни кунах çивĕчленсе пырать. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Виширен çапла пĕлтерет: сентябрĕн 6-мĕшĕнче нимĕçсем реквизици тунă гаражсенчен пĕринче чĕртсе янă пирки вăйлă пушар тухнă. Рю де ла Фонтен урамĕнче паллă мар çын Германи салтакĕ çине пенĕ. Ассошиэйтед пресс агентствин Парижри корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 6-мĕшĕнче Парижре паллă мар икĕ çын Германи чиновникĕ çине тапăннă. Лувра районĕнче Германин унтер-офицерне йывăр амантнă. Влаçсем пĕлтернĕ тăрăх, сентябрĕн 5 тата 6-мĕшсенче Германи салтакĕсем çине тапăннă май халĕ антифашистсене 50 çын ытларах тытса хупнă.

Виши правительствин шалти ĕçсен министрĕ Пюше антифашистсене хирĕç кĕрешес ĕçе вăйлатасси çинчен Германин оккупациллĕ влаçĕсемпе калаçса татăлма Парижа пырса çитнĕ. Парижа тухса каяс умĕн Пюше Испанин Францири посолĕпе калаçу ирттернĕ. Юнайтед пресс агентствин корреспонденчĕ Виширен пĕлтернĕ тăрăх, 1940 çулта Лаваль антифашистсене хирĕç кĕрешме «пĕтĕм тĕнчери полици» тăвасси çинчен калаçма пуçланине Пюше тепĕр хут тапратма хăтланнă.

Версальрен пĕлтернĕ тăрăх, Сена тата Уазы департаменчĕн полицийĕ антифашистсем патĕнче çаплах ухтарусем тăвать. Фашистсене хирĕçле листовкăсене усранăшăн тăватă фельдшера тытса хупнă, вĕсен ĕçне суда панă. «Журналь де Женев» хаçатăн корреспонденчĕ пĕлтернĕ тăрăх, Парижри специальнăй суд Пржебруцкине, Эмиль Бастара тата Андрэ Бришене вĕлермелле приговор йышăннă. Малтанхи иккĕшне фашистсене хирĕçле листовкăсене сарнăшăн пĕрремĕш инстанцири суд пиллĕк тата икĕ çуллăха тĕрмене хупса лартмалла приговор йышăннă пулнă. Вĕсем малтанхи приговор пирки специальнăй суда кассаци панă. Специальнăй суд кассацисене пăхса тухса, вĕлермелле приговор йышăннă. Приговора пурнăçа кĕртнĕ.

Антонеску ушкăнĕсем славянсене хирĕç тăни

СТАМБУЛ, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Румынири хаçатсем çинче кашни кунах «Европăра славянсем хăратса тăни», «Румынине славян халăхĕсем çавăрса илни» тата ытти çинчен те кашни кунах статьясем пичетлесе кăлараççĕ. Сăмахран, «Сяро» хаçат «славянсем хăратса тăни» тата «славянсене хирĕç кĕрешес ĕçри Румынин цивилизаторла ролĕ çинчен» тĕплĕн çырса сарать.

Пĕлсе тăракан çынсем кăтартса панă тăрăх, Румыни пичечĕн славянсене хирĕçле кампанине мĕнпур славянсен митингĕ пулса иртнĕ хыççăн, славян халăхĕсене ирĕке кăларассишĕн пыракан кĕрешÿ вăйланнине пула Румынине тытса тăракан çынсем шикленсе ÿкнĕ пирки пуçласа янă.

Румынири болгар, серб тата украина халăхĕсем кăмăлсăр пулни Антонеску ушкăнĕсене уйрăмах шиклентерет. Çав халăхсене Румынире асаплантараççĕ тата пусмăрлаççĕ.

Германири „Дейча альгемейне цейтунг" хаçат ирĕксĕр йышăнни

БЕРН, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Германири «Дейче альгемейне цейтунг» хаçат пĕр статьяра çапла çырать: хĕвелтухăçĕнчи вăрçă хĕвеланăçĕнчи вăрçăсенчен, паллах, уйăрăлса тăрать. Кам Совет Союзне хирĕç пуçланă поход, Германин малтанхи похочĕсем пек, хăвăрт вĕçленет тесе кĕтнĕ, çав ССР Союзĕн материаллă ресурсĕсем тата вăйлăн хирĕç тăни çинчен нимĕн те ăнланмасть тата пĕлмест. Хĕвелтухăçĕнчи пысăк йывăрлăхсем тата операцисен пысăкăшĕ, тесе йышăнать хаçат, унта сарăлса пыракан событисем валли йăлтах çĕнĕ перспективăсем туса хучĕç.

Общинăсен палатинче Черчиль сăмах тухса каланă

ЛОНДОН, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Рейтер агентстви пĕлтернĕ тăрăх, паян общинăсен палатинче вăрçă ĕçĕсене пăхса тухса, премьер-министр Черчилль сăмах тухса каланă.

Америкăн „Сесса" пароходне путарни

НЬЮ-ИОРК, сентябрĕн 9-мĕш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин Вашингтонри корреспонденчĕ çапла пĕлтерет: США государственнăй департаменчĕ Америка компанин аллинче тăракан, Панама флагĕпе ишсе çÿрекен «Сесса» пароходa Исландирен 300 миля кăнтăр-хĕвеланăç енче торпедăпа персе путарнă, тесе пĕлтернĕ.

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен черетлĕ пресс-конференцийĕнче

Ютçĕршыв корреспонденчĕсен сентябрĕн 9-мĕшĕнче пулса иртнĕ черетлĕ пресс-конференцийĕнче Совет Информаци Бюровĕн начальник заместителĕ С. А. Лозовский юлташ ССР Союзне хирĕç çĕнĕрен саракан элексем пирки тата фашистсен ĕмĕчĕсемпе чăн пурнăç хушшинчи хирĕçÿсем пирки чарăнса тăнă. Германин мĕнпур пропаганди тата Германи влаçĕ айĕнче тăракан Италири, Венгрири, Румынири, Финляндири, Болгарири, Югославири, Данири тата Норвегири радиостанцисемпе хаçатсем саракан пропаганда фашистсен ĕмĕчĕпе чăн пурнăç хушшинче хирĕçÿсем пуррипе паллă пулса тăраççĕ.

Италири «Пополо д'Италия» хаçат сентябрĕн 8-мĕшĕнче: «Совет войскисем хирĕç тăнин чи çÿллĕ пусăмĕнчен иртсе кайнă» тесе çырнă. Çав кунах Совет Информаци Бюровĕ, Ельня хули патĕнче 26 кун хушши пынă çапăçусенче нимĕçсенне 8 дивизи çапса аркатни çинчен калакан тĕплĕ даннăйсене пĕлтерчĕ.

Вăрçă опычĕ çакна кăтартса пачĕ: Германин фронтри ĕçĕсем йывăрлансан, Геббельспа тата унăн литературăри вĕт-шакăр жуликĕсене Германи çарĕн положенине «çăмăллатма» хушаççĕ. ССР Союзĕпе Великобритани нимĕçсен Иранри планĕсене аркатса тăксан Германири радио, Германи хаçачĕсем тата Германи тарçисен мĕнпур радиостанцийĕсемпе хаçачĕсем, совет войскисемпе Англи войскисем хушшинче Иранра конфликтсем пулса иртеççĕ тесе, Ирана «советлантараççĕ» тесе, Иранран мĕнпур çынсем тараççĕ тесе, Иранпа Турци чиккинче совет войскисемпе Турци войскисем хушшинче конфликтсем пулса иртеççĕ тесе тата ытти тĕрлĕ элексем шухăшласа кăларса сарма тытăнчĕç.

Хельсинкири радио, гестапо тарçисене тивĕçлĕ пекех, тĕлĕнтермелли темиçе «открыти» турĕ, тĕслĕхрен, «Ленинградра ачасем çапăçаççĕ», тесе пĕлтерчĕ. Финлянди халăхĕ вăрçасшăн маррине, Финлянди халăхĕ Гитлера тата унăн Финляндири лакейĕсене ылханнине, ултавлăн сутса янă Финлянди хулисемпе ялĕсенче выçлăхпа чухăнлăх, арканчăк пурнăç хаяррăн сарăлса пынине мĕнпур тĕнчерен пытарас тесе Финляндири радио картран вĕçерĕнсе кайсах суять.

Италири радио-элек сарса çÿрекенсем уйрăмах пысăк активлăх кăтартса параççĕ. Икĕ кун каярах Римри радио «Российăра мĕнпур мечетьсенчен кинотеатрсем туса хунă» тесе пĕлтерчĕ. Çакна ăна, ислама хÿтлекенсен тумтирĕпе витĕнсе Çывăх-Хĕвелтухăçĕнче мусульмансен кăмăлĕсене хăйсем майлă çавăрас шутпа тăваççĕ, ахалĕн унта мусульмансем пурăнакан мĕнпур хĕвелтухăçĕнчен вĕсем Итали колонийĕ туса хума тăрăшнишĕн итальянецсене кураймаççĕ-çке-ха.

Хăшпĕр чухне çав суя витĕр мĕнле пулин тĕрĕс сăмах та сиксе тухать. Италири «Пополо ди'Рома» хаçат, Хĕрлĕ Çарăн чаçĕсем нимĕçсен тылĕнче çапăçнине çырса кăтартса, «ун пек çар чаçĕсене урăх нимĕнле çарта та тупма çук», тесе пĕлтерет. Çав хаçат çапла çырать: «вырăссем вăйлăн та паттăррăн çапăçаççĕ, кунтан тĕлĕнмелли те çук, мĕншĕн тесен вырăссем яланах питĕ лайăх салтаксем пулнă». Çакă вăл, паллах, тĕрĕс. Анчах та эпир пачах тепĕр майлă пахалăхсемпе палăрса тăракан Итали çарĕ çинчен çавнах калама пултараймастпăр.

Çиçĕмле вăрçă арканса кайни, куллен-кун ÿссе пыракан йывăрлăхсем, кĕрхи сивĕсем пуçланни, хĕл çывхарса килни—çаксем вĕсем пурте гитлерла Германипе унăн тарçийĕсене хăратаççĕ. Çакăнтан ĕнтĕ радио-элек çĕнĕрен çĕкленни, çакăнтан ĕнтĕ суя хыпарсем шухăшласа кăларасси çĕнĕрен хускалса кайни тухса тăрать. Эфирти тата хаçат страницисем çинчи çапăçусем тем пек пысăк вырăн йышăнса тăрсан та, этемлĕх кунçулĕ пирки ĕçе халĕ фронтра татса параççĕ. Пур рангсенчи пур тĕрлĕ радиоэлекçĕсем тем çырсан та, тем каласан та, гитлерла Германие тата унăн тарçийĕсене çапса аркататпăрах, хăйсене çÿлти раса вырăнне хурса каппайакан нацистла тискер-кайăксенчен этемлĕх унчухне вара тасалĕ.

Одесса хулине паттăррăн хÿтлесе тăнин пĕр уйăхĕ

Румынсемпе нимĕçсен фашистла йыткĕтĕвĕсенчен Одесса хулине паттăррăн хÿтлесе тăни пĕр уйăх тултарчĕ. Хĕрлĕ Çарпа Тинĕс-Çар Флочĕн паттăр боецĕсем, командирсемпе политработникĕсем, хулари ĕççыннисемпе пĕрле халăх ополченийĕн полкĕсене тăрса, тăшман атакисене хăватлăн сире-сире яраççĕ. Хула патне пымалли вырăнсенче румынсен темиçе дивизине пуçĕпех çапа-çапа аркатса тăкнă, румын пехотин виççĕмĕш дивизийĕ çапăçу хирĕнче вилнисемпе аманнисене пĕрле шутласан 10 пин çын ытла çухатса хăварнă.

...Хулана хÿтлес ĕçре паллă вырăн йышăнса тăракан рубежсенчен пĕринче противник хăйĕн ытларах вăйĕсемпе пирĕн çине атака тума пăхнă. Çакă вăл йывăр самант пулнă. Анчах малти ретре çак вăхăтра хăюллă Митраков комиссарăн çÿллĕ фигури курăнса кайнă. Часах:

— Тăван çĕршывшăн, Сталиншăн! Малалла!—текен хăюллă та паттăр сасă илтĕннĕ.

Хăйсен юратнă боевой комиссарĕ ертсе пыракан боецсем контратакăна тухнă. Тăшман атакине сирсе пăрахнă. Çапăçу хирĕнче фашистсен салтакĕсемпе офицерĕсенчен темиçе çĕршер çын вилнисемпе аманнисем выртса юлнă.

Хура тинĕс флочĕн паттăр традицийĕсене пархатарлă упраса тăракан хăюллă краснофлотецсем хăйсен геройла ĕçĕсемпе пĕтĕм фронт умĕнче чапа тухнă. Взвод командирĕ Шанский юлташ ертсе пынипе 15 краснофлотец противникăн пысăк подразделенине хăваласа янă. Красноармеец Бегельфорăн, Одесса çынниех пулса тăраканскерĕн, хăюллă ĕçĕсемпе пĕтĕм хула мухтанать. Вăл тăшман çавăрса илнĕ командира çăлнă чухне 22 румын салтакне чиксе пăрахнă.

Одесса хулине паттăррăн хÿтлекенсем тĕнче халиччен курман героизмăн пиншер примерĕсене кăтартса параççĕ.

— Одесса совет хули пулнă, вăл малалла та çаплах пулать,—çак лозунгпа тăрса рабочисемпе работницăсем, колхозниксемпе колхозницăсем, мĕнпур совет интеллигенцийĕ пĕтĕм хăрушлăхсене сирсе ярса, тăван хулана хÿтлес ĕçре мĕн хирлине пурне те паттăррăн туса пыраççĕ. Тăшман варварла килсе бомбăсем пăрахни те, мирлĕ кварталсене артиллерирен персе çĕмĕрни те вĕçĕмсĕр ÿссе пыракан патриотизмлă çĕклевĕве, Одесса хулине тем пулсан та сыхласа хăварма хатĕр тăнине чарма пултараймасть. Хулари ĕççыннисем аслă Сталин Хĕрлĕ Çарăн тылне пур майсемпе те çирĕплетсе пыма чĕннине хĕрÿллĕн ответлеççĕ.

Хулари мĕнпур урамсене, переулоксене, çулсене баррикадăсем туса пÿлсе лартнă. Вăл баррикадăсене ĕççыннисем инженернăй техникăн чи çĕнĕ меслечĕсемпе тунă. Хулари мĕнпур çынсем пĕчĕккинчен пуçласа пысăкки таранах кашни завода, фабрикăна, пурăнмалли çурта тимлĕн сыхласа тăраççĕ. Укрепленисем тунă çĕрте, сывлăшран килсе тапăннинчен сыхланас тĕлĕшпе ĕçлекен отрядсенче, санитари дружинисенче—пур çĕрте те хĕрарăмсем çав тери активлăн хутшăнса ĕçлеççĕ.

Заводсенче, фабрикăсенче, учрежденисенче пĕтĕм вăя хурса ĕçлесе ĕççыннисем çар ĕçне вĕренеççĕ, çывăхри çапăçу меслечĕсене алла илсе пыраççĕ.

Хулара йĕркеллĕ пурнăç пĕр кунлăха та чарăнса тăмасть. Мĕнпур коммуналлă предприятисем, магазинсем, хулари транспорт, кино тата театрсем йĕркеллĕ ĕçлесе пыраççĕ. Пиншер агитаторсем большевикла сăмахăн тĕрĕслĕхне ĕççыннисем хушшинче куллен-кун сарса пыраççĕ, фронтри лару-тăру çинчен ăнлантарса параççĕ, хулана хÿтлес ĕçри черетлĕ задачăсене пурнăçа кĕртме чĕнеççĕ.

Одессăри мĕнпур коммунистсемпе комсомолецсем хăйсене оборона ĕçне мобилизациленĕ тесе пĕлтернĕ, пĕтĕм халăх умĕнче çакăн пек тупа тунă:—фашистла йыткĕтĕвĕсене хамăрăн чечекленекен хĕвеллĕ хулана кĕртиччен, луччĕ вилес. Çапла тупа тунине эпир чыслăн пурнăçа кĕртсе пыратпăр. Ленин—Сталин партийĕн ялавĕ айĕнче виçĕ революцие хутшăнса çапăçнă, граждăн вăрçинче нумай тĕрлĕ интервентсене çапа-çапа аркатнă Одесса хули хăй çине гитлерла пăяв тăхăнтарма нихăçан та ирĕк памĕ.

Хăрушлăх пысăк. Урса кайнă тăшман вăйлă та ирсĕр. Анчах эпир хамăрăн вăйсем çине шанса тăратпăр. Пирĕн ĕç—тĕрĕс ĕç. Эпир çĕнтеретпĕрех, мĕншĕн тесен пире аслă Сталин ертсе пырать!

Н. ГУРЕВИЧ.

КП(б)У Одесса хула комитечĕн секретарĕ.

Ответлă редакторăн обязанноçĕсене туса пыракан **С. К. КОНСТАНТИНОВ.**

„ГЛАВКИНОПРОКАТĂН"
ЧĂВАШ РЕСПУБЛИКИНЧИ КОНТОРИ
республикăри экрансем çине
САСЛĂ, ХУДОЖЕСТВĂЛЛĂ ÇĔНĔ ФИЛЬМ
Çĕнтерÿ пирĕнтех пулать
ятлă 3-мĕш №-лĕ боевой киносборник кăларать

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, редактор заместителĕн — 3—97, редакци секретарĕн — 4—40, пропаганда пайĕн — 4—97, парти пурнăç пайĕн — 7—97, ялхуçалăхĕпе промышленность пайĕсен — 0—88, çырусемпе рабсельнорсен пайĕн — 2—30, дежурнăйăн — 6—23, «Ленин çулĕпе» журналăн — 0—85, издательство конторин — 0—23.

НТ 5564

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 448. Ф. 6. л. 84 п. л.